

ชุดโครงการ
การพัฒนาาระบบสวัสดิการ
สำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย

รายงานวิจัยกรณีศึกษา กลุ่มนอกกำลังแรงงาน

สภาพชีวิตของเด็กในครอบครัวเร่ร่อนในเขตกรุงเทพมหานคร

อังคนุรักษ์ แกรกกระโทก
สถาพร รัตนไชย

ตัวหน้าโครงการ

รประเสริฐ

นักวิจัยหลัก

รศ.ดร.ปัตติยา กรวรรณสุค
จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร

ภายใต้การสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานวิจัยย่อยฉบับสมบูรณ์

สภาพชีวิตของเด็กในครอบครัวเร่ร่อนในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย

อังคนรักรักษ์ แกรงกระโทก
สถาพร รัตนไชย

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชุดโครงการ การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย

ธันวาคม 2546

คำนำจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เห็นความสำคัญของปัญหาและแนวทางในการบรรเทาปัญหาของคนจนและคนด้อยโอกาสและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม จึงได้สนับสนุน “โครงการการพัฒนาแบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย” ประกอบด้วยการวิจัยสถานภาพของคนจนและคนด้อยโอกาส 5 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแรงงาน กลุ่มอาชีพอิสระ กลุ่มคนนอกวัยทำงาน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มเสี่ยงและผู้ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ 10,000 ราย และข้อมูลเชิงคุณภาพจากกรณีศึกษาจำนวน 110 กรณี และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

ผลงานทั้งหมดที่ได้จากชุดโครงการการพัฒนาแบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้นำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนจน ให้เห็นภาพที่เคลื่อนไหวของสภาพความเป็นอยู่ ความด้อยโอกาส ไร้ที่พึ่ง การเชื่อมโยงให้เห็นบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างคนจนคนด้อยโอกาสกับชุมชน (มิติสังคม) ระบบการทำการทำกิน (มิติเศรษฐกิจ) และมีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง (มิติการเมือง) การให้ภาพเชิงประวัติศาสตร์ ที่ย้อนให้เห็นว่าเดิมวิถีชีวิตของเขาเป็นอย่างไร และต่อมาเกิดอะไรขึ้นที่เป็นจุดหักเหที่ทำให้วิถีชีวิตของเขาตลอดจนบริบทของเขาเปลี่ยนแปลงไป การวิเคราะห์ว่าผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์นั้นๆ (เช่น การสร้างเขื่อน การตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรม การตัดถนนเข้ามาในพื้นที่ ฯลฯ) เกิดผลอย่างไรต่อวิถีการทำการทำกิน ความสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคม อำนาจต่อรอง คุณภาพชีวิตโดยรวม เพื่อชี้ให้เห็นการปรับตัวในมิติต่างๆ (เช่น การอพยพ การเปลี่ยนอาชีพ ฯลฯ) เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เป็นจุดหักเหแล้ว ทำไมคนบางกลุ่มปรับตัวและหลุดพ้นจากภาวะยากจนด้อยโอกาสได้ แต่ทำไมคนบางกลุ่มก้าวไม่พ้น ปัญหาของคนจนคนด้อยโอกาสทั้ง 5 กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ จะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหายังไง โครงการนี้ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับระบบสวัสดิการที่เหมาะสม สวัสดิการที่คนจนต้องการ กลไกที่สามารถเข้าถึงปัญหาของกลุ่มคนเป้าหมายได้ ทั้งองค์กรชุมชน ครอบครัวยุทธศาสตร์ ฯลฯ ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาความยากจนของสังคมไทย

สกว. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานของชุดโครงการวิจัยนี้ จะทำให้แง่คิด มุมมองอีกด้านหนึ่งในการจัดสวัสดิการและแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน ที่มองความเชื่อมโยงระหว่างมิติทางเศรษฐกิจกับมิติทางสังคม ซึ่งเป็นการเสริมเติมองค์ความรู้ในเรื่องความยากจนของประเทศไทย สกว. จึงหวังว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายจะสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพิจารณาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการ เพื่อกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างรอบคอบรอบด้านต่อไป

(ศาสตราจารย์ ดร. ปิยะวดี บุญหลง)

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คำนำของหัวหน้าโครงการ

โครงการการพัฒนาแบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้แบ่งรายงานออกเป็นสามระดับ ในระดับพื้นที่มีงานกรณีศึกษาต่างๆ 110 กรณี ในระดับภาพรวมของคนจนแต่ละกลุ่มมีรายงานหลัก 5 รายงาน และในระดับภาพรวมทั้งประเทศมีรายงานสรุปบทสังเคราะห์อีก 1 ฉบับ

ถ้าเปรียบรายงานฉบับสรุปสังเคราะห์ภาพรวมเสมือนป่าใหญ่ รายงานหลัก 5 รายงานก็เปรียบเสมือนส่วนของป่าหรือเขตของป่า 5 เขต ส่วนรายงานกรณีศึกษาก็เปรียบเสมือนไม้แต่ละพันธุ์หรือแต่ละต้น

งานกรณีศึกษาจึงแสดงให้เห็นภาพชีวิตจริงของคนจนในแต่ละประเภท ที่สะท้อนออกมาผ่านสายตาผ่านการสังเกตการณ์ ผ่านการมีส่วนร่วม ของนักวิจัยกรณีศึกษา

งานกรณีศึกษาปรากฏให้เห็นสีสันและความเป็นจริงของรูปธรรมของชีวิตคนจนที่มีความหลากหลายและซับซ้อน แต่ละเรื่องแต่ละกรณีเปรียบประดุจแต่ละฉากแต่ละตอนของละครชีวิต ละครชีวิตที่เขียนบทด้วยกลไกและโครงสร้างทางสังคมทุนนิยม สร้างให้คนจนเล่นบทที่น่ารังเกียจของสังคมทุนนิยม

ปราชญ์ของทุนนิยมจึงมีคำกล่าวว่า “คนจนมักจะตกเป็นเหยื่อของคนจนเสมอ” ใช่! ถ้าคนจนจะมองหาเหยื่อ ก็มีแต่คนจนด้วยกันเท่านั้นที่จะเป็นเหยื่อได้ ส่วนคนรวยนั้น ล้วนมีเงิน มีอำนาจ มีความสามารถ มีอาวุธและบริวาร ที่จะป้องกันตนเอง ยากที่จะตกเป็นเหยื่อของคนจน แต่ถ้าพิจารณาให้ไกลไปกว่าคำกล่าวนี้อาตัม สมิต นักปรัชญาเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมก็กล่าวว่า คนในสังคมทุนนิยมจะรวยจะจนก็ขึ้นอยู่กับปริมาณแรงงานที่เขาควบคุมได้หรือซื้อหามาได้ เพราะฉะนั้น คนจนผู้ขายแรงงานก็คือเหยื่อของระบบที่คนรวยนำไปใช้สร้างความร่ำรวยให้ตนเอง ดังนั้น คนจนจึงตกเป็นเหยื่อของคนรวยมากกว่าตกเป็นเหยื่อของคนจนด้วยกัน

กรณีศึกษาต่างๆได้สะท้อนให้เห็นว่า คนจนกลุ่มใดที่ยากจน ด้วยสาเหตุของท่าทีต่อชีวิต สาเหตุจากการขาดปัจจัยการผลิต หรือสาเหตุจากความสัมพันธ์ที่เลื่อมล้ำ ภายใต้โครงสร้างของทุนนิยม

ในสังคมทุนนิยมที่คนชนชั้นบนกุมอำนาจรัฐอย่างเหนียวแน่น ยังไม่เคยเห็นกรณีประเทศใดที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ในประเทศทุนนิยมที่อำนาจรัฐถูกจัดสรรปันส่วนให้คนชั้นกลางและคนชั้นล่างมีส่วนในอำนาจรัฐ ประเทศนั้นก็จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำลงได้อย่างมีนัยสำคัญ

ปัญหาความยากจนจึงไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงเรื่องรายได้ แต่มันมีปริมาตรลวกกว้างไกลไปถึง สิทธิและโอกาส อำนาจ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วย ประวัติศาสตร์สังคมจากทุกประเทศยืนยันในสัจธรรมว่า คนจนไม่เคยลดความยากจนลงได้โดยปราศจากการต่อสู้ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้กับตัวเองและต่อสู้กับกลุ่มคนและชนชั้นที่ได้เปรียบและเอารัดเอาเปรียบ

ตำนานการต่อสู้ดิ้นรนของคนจนไทยมีประวัติมายาวนาน หลายยุคหลายสมัย และเพื่ออนาคตที่ดีกว่า คนจนทั้งหลายมีแต่จะต้องต่อสู้ต่อไป เพื่อความเป็นไทและปากท้องของคนจนเอง

ในฐานะหัวหน้าโครงการ ผมขอขอบคุณนักวิจัยรุ่นใหม่ที่เป็นนักวิจัยกรณีศึกษาทุกท่าน ท่านทุกคนได้ปฏิบัติภารกิจเรื่องคนจนอย่างดียิ่ง ท่านคือผู้ถือโคมฉายที่ส่องให้เห็นคนจนในหลืบในซอก ที่ก่อนหน้านี้ใครๆมักจะมองไม่เห็น ขอให้ทุกท่านจงเป็นมิตรที่ดีของคนจนและปรารถนาดีต่อคนจนตลอดไป

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ
หัวหน้าโครงการ

กิตติกรรมประกาศ

ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ปัญหาสภาพชีวิตต่างๆ ของคนในสังคม รวมทั้งปัญหาของครอบครัวเร่ร่อนที่มีอยู่มากในกรุงเทพมหานคร ดูเหมือนปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น และยังคงไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง สังเกตได้จากผลกระทบที่เกิดขึ้นในหลายด้านที่มีต่อสถานการณ์ทางสังคม ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา และเพื่อค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพวิถีชีวิตของเด็กในครอบครัวเร่ร่อนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง อันจะนำไปสู่แนวทางในการ แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหานั้นๆ

งานวิจัยชิ้นนี้จะสำเร็จลุล่วงลงไปได้เลย หากขาดความร่วมมืออันดียิ่งในการให้ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพวิถีชีวิต สภาพปัญหา รวมถึงข้อมูลอื่นๆ จากเด็กและครอบครัวเร่ร่อนต่างๆ ตลอดจนกลุ่มบุคคลอื่นที่มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเด็กและครอบครัวด้วยเช่นกัน อีกทั้งยังมีคณะวิจัยหลักอันได้แก่ อาจารย์จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร รศ.ดร.ชัตติยา กรวรรณสูตร และคณะวิจัยสมทบทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ให้แนวทางในการนำเสนอรูปแบบของงานวิจัย เพื่อพัฒนาข้อมูลให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณบุคคลเหล่านี้ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นายอังคนุรักษ์ แกรงกระโทก

นายสถาพร รัตนไชย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของเด็กที่อยู่ในครอบครัวเร่ร่อน ปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวของเด็กต้องออกมาเร่ร่อน ปัญหาในการเข้าถึงสวัสดิการสังคม และรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่อยู่ในครอบครัวเร่ร่อน กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กที่อยู่ในครอบครัวเร่ร่อนจำนวน 10 ราย ในเขตกรุงเทพมหานคร บริเวณสะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สถานีรถไฟบางกอกน้อย ได้สะพานอรุณอมรินทร์ ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ยังคงอยู่กับครอบครัวที่อพยพมาจากต่างจังหวัด มาทำงานเป็นกรรมกรก่อสร้าง ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บนท้องถนนและบริเวณที่อยู่อาศัย ยังชีพด้วยการทำงานอาชีพต่างๆ เช่น รับจ้างขนของ เก็บของเก่า ขอดานหา เลี้ยงชีพ เช็ดกระจก ขายพวงมาลัย ฯลฯ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ผลการวิจัยพบว่า

วิถีการดำเนินชีวิตของเด็กเร่ร่อนจะคล้ายคลึงกัน มีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องอาหารการกิน เด็กในครอบครัวเร่ร่อนบางครอบครัวจะหาซื้ออาหารมากินในครอบครัว บางครอบครัวจะขออาหารที่วัดใกล้เคียงมากินในครอบครัว แต่ถ้าไม่สามารถที่จะหาอาหารได้จากวัดหรือไม่มีเงินก็จะไปที่ตลาดศาลาน้ำร้อนไปขอหัวปลามากิน ซึ่งจะเป็นอาหารที่กินกันทั้งครอบครัว หรือจะให้ลูกไปขออาหารแกบนที่วัดหลวงพ่อบุสธนี้อยแทน ซึ่งจะมีคนมาแกบนด้วยอาหารทุกวัน วัดจึงยังเป็นแหล่งที่เด็กและครอบครัวสามารถพึ่งพาในการดำรงชีวิตอยู่ได้

ในการประเมินตนเอง เด็กส่วนใหญ่คิดว่าพวกเขาถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากคนส่วนใหญ่ในสังคม ไม่มีใครชอบหรือคบหาสมาคมกับครอบครัวของเขา เด็กจะรู้สึกตัวเองต่ำต้อย ไม่มีค่า เป็นคนชั้นล่างของสังคม และคิดว่าคนส่วนใหญ่รังเกียจคนจนที่ออกมาเร่ร่อน

เด็กส่วนใหญ่มีความลำบากและความทุกข์ยาก ไม่มีความมั่นคงในชีวิต ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่ควรจะได้รับ ปัญหาด้านสวัสดิการสังคมที่เด็กเผชิญอยู่ในปัจจุบันที่สำคัญได้แก่

ด้านการกินอยู่ เด็กและครอบครัวจะต้องหาอาหารจากวัดใกล้เคียง และต้องแข่งขันกับคนอื่นๆ เนื่องจากถ้าไปช้าแล้วอาหารอาจจะหมดได้ และทำให้ตัวเองต้องใช้ทุนเก่าออกมาซื้ออาหารกินเอง ซึ่งจะทำให้สิ้นเปลืองมากขึ้น นอกจากนี้บางรายที่มีบุตรเล็กๆจะต้องมีรายจ่ายเพิ่มเติมขึ้นมาในเรื่องของนมอีกด้วย

ด้านที่อยู่อาศัย เด็กและครอบครัวจะอาศัยพื้นที่ใต้สะพาน อาศัยอยู่ใช้เพิงไม้เล็กๆกันเป็นคอกสัตว์ เหลี่ยมไว้เพื่อแสดงอาณาเขต ซึ่งบางครั้งเทศกิจจะมาไล่หรือและตำรวจรถไฟจะมารื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ทำให้ครอบครัวต้องอพยพย้ายหนีต่อไป

ด้านการศึกษา เด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการศึกษา ซึ่งสาเหตุมาจากครอบครัวไม่มีเงิน พ่อแม่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา หรือบางครั้งเกิดจากตัวเด็กเองเป็นเด็กที่มีสมาธิสั้น สาเหตุสำคัญที่สุดคือการที่ครอบครัวมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ย้ายงานบ่อย ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุผลที่พ่อแม่ไม่ส่งบุตรเข้ารับการการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าเด็กทุกคนในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้ต้องการที่จะศึกษาต่อเหมือนเด็กคนอื่นๆ แต่ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นตัวบั่นทอนการได้รับการศึกษาของเด็ก

ด้านสาธารณสุข เมื่อเด็กไม่สบายจะมีผู้ปกครองคอยดูแลและซื้อยาให้ ถ้าป่วยหนักจะนำส่งโรงพยาบาล เด็กและครอบครัวไม่ทราบว่ามีสวัสดิการเหล่านี้ ทั้งเรื่องการรักษาฟรี แต่เมื่อไปขอรับบริการ บางครั้งถูกเจ้าหน้าที่ตวาดไล่ เด็กและครอบครัวก็จะไม่กล้าไปใช้บริการในครั้งที่ 2 อีก ส่วนบางคนที่รู้ว่ามีสวัสดิการส่วนนี้ให้ ก็มักจะนิยมซื้อยามากินเองมากกว่า เนื่องจากไม่อยากที่จะไปขอรับบริการ เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับการเอาใจใส่และถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม

สภาพความทุกข์ยากของเด็กที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นวนเวียนซ้ำซาก เนื่องจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนยังไม่สามารถจัดสวัสดิการที่ดีและจำเป็นอย่างต่างๆ ให้เด็กและครอบครัวเร่ร่อนได้อย่างครอบคลุม

สารบัญ

คำนำสกว.

คำนำหัวหน้าโครงการ

กิตติกรรมประกาศ

บทคัดย่อ

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 ประเด็นในการศึกษา	2
1.5 วิธีการศึกษา	3
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ	3

บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของเด็กเร่ร่อน	4
2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	5

บทที่ 3 ผลการศึกษา

3.1 ภูมิหลังและความเป็นมา	7
3.2 จุดหักเหของชีวิต	7
3.3 วิธีการการดำเนินชีวิต	8
3.4 ที่พักอาศัย	9
3.5 สถานที่ชำระร่างกาย	9
3.6 การแต่งกาย	10
3.7 การใช้จ่ายเงิน	10
3.8 ยาเสพติดและการพนัน	11
3.9 การท่องเที่ยว	11
3.10 การพักผ่อน	12
3.11 วัฒนธรรมการใช้ภาษา	12

สารบัญ (ต่อ)

3.12 การดำเนินชีวิตในแต่ละวัน	13
3.13 ทักษะคิด ความรู้สึกต่อตนเอง	13
3.14 ทักษะคิด ความรู้สึกต่อครอบครัว	14
3.15 ทักษะคิด ความรู้สึกกับกลุ่มเพื่อน	14
3.16 ทักษะคิด ความรู้สึกต่อสังคม	15
3.17 ทักษะคิด ความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน	15
3.18 ความยากลำบากและความทุกข์ยากของเด็ก	16
3.19 ความคาดหวังของเด็กในอนาคต	17
3.20 สวัสดิการ	18
3.21 ประเด็นที่ศึกษาเพิ่มเติม	18
บทที่ 4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
4.1 สรุปผลการศึกษา	21
4.2 ข้อเสนอแนะ	21
บรรณานุกรม	24
ภาคผนวก	25

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพของปัญหา

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ปรากฏการณ์ของคนเร่ร่อน ไร้ที่อยู่อาศัยเป็นปรากฏการณ์ที่ทวีความรุนแรงทางสังคมมากยิ่งขึ้นในกรุงเทพมหานคร ฯ ภาพของการพาครอบครัวออกมาเร่ร่อนตามสวนสาธารณะต่างๆ หรือที่ว่างตามใต้สะพานลอยที่จะพอฟักอาศัยได้ และประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้ โดยที่ไม่ต้องลงทุน ซึ่งได้แก่ การเก็บเศษขยะ, เก็บขวดน้ำพลาสติก และกระป๋องน้ำ ฯลฯ นับวันจะมีมากขึ้น เมื่อครอบครัวเหล่านี้ฝังตัวอยู่ในพื้นที่ว่างตามใต้สะพาน หรือสวนสาธารณะ นานเข้าก็จะทำให้เด็กขาดการศึกษาไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ ทำให้อนาคตและทิศทางของเด็กในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้ไร้ทิศทาง และทำให้เด็กเหล่านี้ต้องตกเข้าไปอยู่ในวงจรอุปาทนต่าง ๆ เช่น การขายบริการทางเพศ หันหน้าเข้าหาสิ่งเสพติดต่างๆ เพื่อบรรเทาความทุกข์ของตน และการลักขโมย เพื่อสนองความต้องการของตนเอง หรือออกจากครอบครัวของตนเองมาใช้ชีวิตเร่ร่อนเต็มตัวและทำให้เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่ไม่สามารถติดตามถึงประวัติความเป็นมา รวมถึงแหล่งที่มาได้

ปัญหาการอพยพของครอบครัวออกมาเร่ร่อน หรือการหนีออกมาจากครอบครัวมาเร่ร่อน เป็นปัญหาที่ทำลายแนวคิดทางสังคมวิทยาแบบดั้งเดิมที่เชื่อว่า สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักขั้นพื้นฐานที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม สถาบันครอบครัวจะทำหน้าที่ในการพัฒนาศักยภาพของคนในขั้นพื้นฐานให้ไปสู่แนวทางที่ดี หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดีโดยตลอด ก็มีแนวโน้มว่าเด็กจะมีจิตใจและพฤติกรรมการแสดงออกในทางที่ดี แต่หากได้รับการพัฒนาและการเลี้ยงดูไม่ดีก็มีแนวโน้มว่าเด็กจะมีจิตใจและพฤติกรรมการแสดงออกในเชิงลบได้เช่นกัน ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหลักของการเกิดปัญหาในหลาย ด้านของบุคคลต่างๆ เหล่านั้น และปัญหาที่เกิดขึ้นจากบุคคลอาจจะส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมในที่สุด

จากการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กในครอบครัวเร่ร่อน บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเร่ร่อนในครอบครัวต่าง ๆ ในการทำงานพบว่า วิถีชีวิตของเด็กในครอบครัวเร่ร่อน บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเร่ร่อนเหล่านี้ส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากสังคมปกติของคนในสังคมทั่วไป และเป็นไปในเชิงลบ ซึ่งหากได้มีการศึกษาถึงสภาพวิถีชีวิต สภาพปัญหา และความต้องการขั้นพื้นฐานเหล่านี้อย่างชัดเจน ก็จะสามารถทราบถึงแนวโน้มความเป็นไปของเด็กในครอบครัวเร่ร่อน บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเร่ร่อนได้ดียิ่งขึ้น จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบว่า มีการศึกษาถึงสภาพชีวิตครอบครัวโดยองค์รวม และเป็นไปในเชิงปริมาณเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะศึกษาถึงสภาพวิถีชีวิตของครอบครัวที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับสภาพชีวิตของเด็กที่เกิดขึ้นในครอบครัวเร่ร่อนในเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตของเด็กในครอบครัวเร่ร่อนด้วย

การศึกษาวิจัย โครงการศึกษาสภาพชีวิตของบุตรในครอบครัวเร่ร่อน นี้จะเป็น แนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและครอบครัว ทั้งยังสามารถนำไปศึกษาต่อเพื่อขยายข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือเด็กและครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มเด็กเร่ร่อนในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของเด็กในครอบครัวเร่ร่อน
3. เพื่อศึกษาสวัสดิการสังคมที่ได้รับปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสวัสดิการสังคม ของเด็กในครอบครัวเร่ร่อน
4. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มเด็ก ในครอบครัวเร่ร่อน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย บุตรครอบครัวเร่ร่อนที่มีช่วงอายุ 4 -12 ปี จำนวน 10 คน
2. พื้นที่ทำการศึกษา
 - ครอบครัวเร่ร่อนบริเวณสะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก 2 ราย
 - ครอบครัวเร่ร่อนบริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ 5 ราย
 - ครอบครัวเร่ร่อนบริเวณคลองหลอด (หลังศาลฎีกา) 3 ราย

1.4 ประเด็นในการศึกษา

1. สภาพการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่
2. สาเหตุที่ออกมาเป็นครอบครัวเร่ร่อน
3. การวางแผนถึงอนาคตของครอบครัวตนเองและบุตร
4. วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตร่วมกัน
5. ความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต
6. ลักษณะของปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ต้องการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

7. แนวโน้มของกลุ่มเด็กที่อยู่ในครอบครัวเร่ร่อนในอนาคตจะเป็นอย่างไร
8. ลักษณะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องต่าง ๆ มีการแก้ไขหรือช่วยตัวเองอย่างไร
9. เมื่อมีปัญหาหันหน้าไปพึ่งใคร
10. การมองเห็นคุณค่าในชีวิตของตนเอง
11. อิทธิพลกลุ่ม
12. ความยากลำบากที่เขาได้เผชิญอยู่ เกิดจากอะไร

1.5 วิธีการศึกษา

1. ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเด็กและครอบครัวเร่ร่อน
2. การสัมภาษณ์เจาะลึกถึงกลุ่มเป้าหมาย
3. การสังเกตวิถีชีวิตและพฤติกรรมของเด็กและครอบครัวในระหว่างการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็ก

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทราบถึงวิธีการดำเนินชีวิตของกลุ่มเด็กในครอบครัวเร่ร่อนได้อย่างชัดเจน
2. ทราบถึงปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของกลุ่มเด็กเร่ร่อนได้อย่างชัดเจน
3. ทราบถึงการเข้าถึงสวัสดิการสังคมและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
4. ได้รูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเด็กในครอบครัวเร่ร่อน

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่องสภาพชีวิตของบุตรในครอบครัวเร่ร่อน เนื่องจากพบเห็นปัญหานี้อย่างชัดเจนในสังคมไทย รวมทั้งเป็นห่วงผลสืบเนื่องที่จะตามมาในอนาคต ซึ่งมีผลทั้งต่อตัวเด็กเอง ครอบครัว สังคม และประเทศ นอกจากนั้นแล้วผลจากการศึกษาไม่พบว่ามียานวิจัยชิ้นใดที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อนี้ งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาเน้นหนักไปที่ตัวเด็ก สาเหตุและสภาพปัญหาเด็กเร่ร่อน โดยมีเรื่องของครอบครัวเป็นส่วนประกอบในการศึกษา ทั้งๆ ที่ครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการ ทิศทางการดำเนินชีวิตและอนาคตของเด็ก

2.1 ความหมายของเด็กเร่ร่อน

สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติได้ให้ความหมายของเด็กเร่ร่อนและจัดแบ่งกลุ่มเด็กเร่ร่อน โดยใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครอบครัวออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ (สยช, 2533 น.47)

1. เด็กเร่ร่อนที่มีครอบครัว เด็กประเภทนี้ยังอยู่กับครอบครัว แต่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันอยู่บนท้องถนน เช่น เด็กเร่ขายของและบริการต่าง ๆ ขาขยพวงมาลัย ขาขยหนังสือพิมพ์
2. เด็กเร่ร่อนที่แยกจากครอบครัว เด็กประเภทนี้ออกจากบ้านด้วยความสมัครใจหรืออาจถูกผลักดันจากผู้ปกครองให้ออกมาเพื่อลดภาระ เมื่อออกมาแล้วก็ไม่ได้กลับไปหาครอบครัวอีกเลย
3. เด็กเร่ร่อนที่ไร้ครอบครัว เป็นเด็กกำพร้า หรือถูกทอดทิ้ง หรือพลัดหลงจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ไม่สามารถติดตามได้
4. เด็กเร่ร่อนพร้อมครอบครัว เช่น ครอบครัวที่เป็นกรรมกรก่อสร้าง หรือรับจ้างขนของหรือขอทานหาเลี้ยงชีพ ที่อาศัยนอนใต้สะพาน หรือศาลาวัด เป็นต้น

เด็กเร่ร่อนในกลุ่มที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นกลุ่มเด็กเร่ร่อนในกลุ่มที่ 4 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเติบโตของระบบการศึกษา การวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนของปัญหาเราอาจจะแบ่งกลุ่มของปัญหาเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) ความยากจนและการเคลื่อนย้าย
- 2) ความสั่นคลอนของระบบครอบครัว
- 3) ความรุนแรงของอาชญากรรม

ส่วนเด็กในครอบครัวเร่ร่อนตามพื้นที่ต่าง ๆ จะอยู่ในกลุ่มที่ 1 จะเป็นเด็กที่เกิดจากความยากจนของครอบครัว การย้ายถิ่นฐานจากชนบทสู่เมือง เด็กเร่ร่อนเหล่านี้จะอาศัยอยู่กับครอบครัวเป็นส่วนใหญ่

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามี ดังนี้

1. ทฤษฎีการพัฒนาศิลปะของ ชิกมัลด์ ฟรอยด์ (ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว หน้า 13 – 15) ที่ว่าบุคลิกภาพจะพัฒนามาจากการตอบสนองสิ่งสำคัญที่นำไปสู่สาเหตุความเครียด 4 ประการด้วยกันคือ

1. ขั้นการพัฒนาทางสรีระ
2. ความคับข้องใจ
3. ความขัดแย้งในใจ
4. การถูกบังคับให้กระทำ

ฟรอยด์ มีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ความเครียดที่เกิดขึ้นโดยตรงกับแหล่งที่มาทั้ง 4 ดังกล่าว จะบังคับให้คนต้องเรียนรู้ถึงวิธีการที่จะลดความเครียดดังกล่าวลง และจากการเรียนรู้เืองที่ทำให้เกิดการพัฒนาศิลปะขั้น การกระทำตามหรือเลียนแบบผู้อื่น เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้แต่ละบุคคลเรียนรู้วิธีการที่จะคลายความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ และความวิตกกังวล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลียนแบบบุคคลที่มีอิทธิพลกับชีวิตหรือบุคคลที่ชื่นชอบ เช่น พ่อ แม่ เป็นต้น เพราะพ่อแม่เป็นผู้ที่มีความสามารถและเปรียบพร้อมในทุกด้านอย่างน้อยก็ในช่วงวัยเด็กและเพราะเด็กคาดหวังว่าอาจจะได้รับความรักกลับคืนมาด้วย

2. ทฤษฎีบุคลิกภาพของ อัลเฟรด แอดเลอร์ (จิตวิทยาทั่วไป หน้า 299-301) ที่ให้เห็นว่าพฤติกรรมของแต่ละบุคคลจะเป็นเช่นใดขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสังคมรอบๆ ตัวอันได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาวะทางเศรษฐกิจและการเมือง วิธีการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา สิ่งเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกเห็นแก่ตัวขาดความสำนึกต่อสังคมในอนาคต แอดเลอร์ เชื่อว่า รูปแบบวิถีชีวิตจะถูกปลูกฝังสร้าง หรือถูกพัฒนาขึ้นในช่วง 5 ปีแรกของชีวิตและจะค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้นหรือยุ่งยากมากขึ้น และเป็นเอกลักษณ์ยิ่งขึ้นเมื่อเด็กพัฒนาการไปตามวัย สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลเหนือวิถีชีวิตของบุคคล คือ สิ่งแวดล้อมภายในครอบครัวซึ่งเด็กเติบโตขึ้นมา ตามความเห็นของแอดเลอร์นั้น เด็กมิได้จะเป็นผู้ต่อต้านสังคมมาโดยแต่กำเนิดแต่เป็นผู้ที่โดยเนื้อแท้แล้วพร้อมที่จะสนใจ และมีส่วนที่จะเข้าร่วมกับสังคม ในเวลาเดียวกันก็มีความเห็นแก่ตัวสูงอยู่ด้วยเหมือนกัน การมีชีวิตอยู่ในชุมชนคือการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม เด็กไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้ บรรยายกายภายในบ้านที่อบอุ่นใจกว้างและช่วยซึ่งกันและกัน จะมีส่วนในการพัฒนาความรู้สึกและการที่จะมีส่วนร่วมอยู่ในสังคมโดยปกติแล้วทุกคนต้องการและเห็นคุณค่าการที่จะได้มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในสังคม ทั้งนี้เพราะความ

สนใจที่จะมีส่วนร่วมในสังคมเป็นพื้นฐานของการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ การยอมรับวัฒนธรรมและการอุทิศตนให้กับสังคม คนที่มีความผิดปกติเท่านั้นที่จะมองแต่เฉพาะตนเองและไม่ยอมรับวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ

3. ทฤษฎีจิตวิทยามนุษยนิยมของ อีริค โฟรมม์ (การพัฒนาบุคลิกภาพ หน้า 115-117) มีความเชื่อว่า สังคมเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติตนของมนุษย์ในสังคมนั้น และบุคลิกภาพของบุคคลจะพัฒนาอย่างไรรั้น ขึ้นอยู่กับโอกาสที่สังคมแต่ละสังคมจะเปิดให้ นอกจากนี้การที่จะให้บรรลุถึงความเป็นจริงแห่งชีวิตมนุษย์ มนุษย์จะต้องพยายามให้เกิดความพอใจในเรื่องต่าง ๆ สนองความต้องการของชีวิตมนุษย์อันเป็นแกนหลักที่สำคัญของทฤษฎีนี้

โฟรมม์แบ่งบุคลิกภาพของมนุษย์ ไว้ดังนี้

บุคลิกภาพประเภทเปิดใจกว้าง อันได้แก่ ลักษณะของบุคคลที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีใจกว้าง มีเหตุผล เข้ากับคนได้ง่าย บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ส่วนใหญ่จะพัฒนามาจากครอบครัวที่ได้รับการรักความอบอุ่นเป็นพื้นฐาน

บุคลิกภาพประเภทเห็นแก่ได้ คือ ชอบเอาเปรียบผู้อื่น แสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่น ใจแคบ ชอบขวยโอกาสจากผู้อื่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ส่วนใหญ่จะพัฒนามาจากครอบครัวที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน หรือมาจากครอบครัวที่มีแต่ความหวาดระแวงกันตลอดเวลา

บุคลิกภาพประเภทตระหนี่ คือ จู้จี้ จุกจิก หยุ่มหยุ้ม ละเอียดถี่ถ้วนจนเกินไป วนวายอยู่แต่เรื่องของตนเองหรือสมบัติของตนเอง บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ผิดเคือง ขาดแคลน แย่งกันกินแย่งกันใช้

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ ของแคทเทิล (ทฤษฎีบุคลิกภาพ หน้า 231)แบ่งลำดับขั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพออกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะแรกตลอดถึง 5 ปี เป็นช่วงระยะสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพเพราะเป็นระยะหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคล การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับในช่วงนี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพในอนาคต

ระยะ 6 - 12 ปี เป็นระยะที่เด็กเปลี่ยนความสนใจ ความรักที่มีต่อพ่อแม่จะเบนไปสู่กลุ่มเพื่อน ระยะนี้เป็นระยะการพัฒนา "ตนเอง" ให้เข้มแข็ง

ระยะ 14 - 24 ปี เป็นระยะวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ทั้งเพศชายและเพศหญิง เป็นระยะที่ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ เพิ่มขึ้น มีความสนใจในเรื่องเพศ เริ่มมีการปรับตัวอันทำให้เกิดความขัดแย้งในใจขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการอิสระจากพ่อแม่ ต้องการพึ่งตัวเองในเรื่องการทำงานในเรื่องรายได้เพื่อใช้จ่ายใช้สอยสำหรับตนเอง ต้องการความสนใจจากเพื่อนต่างเพศ หากสามารถผ่านพ้นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเกิดความพึงพอใจในตนเองขึ้น

บทที่ 3

ผลการศึกษา

จากการศึกษาโดยการคลุกคลีกับกลุ่มเด็กเร่ร่อน สัมภาษณ์เจาะลึก และสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ได้รับข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

3.1 ภูมิหลังและความเป็นมา

ภูมิหลังและความเป็นมาของเด็กในครอบครัวเร่ร่อนที่ทำการศึกษามีประเด็นหลัก 2 ประเด็นคือ

1. ความเป็นครอบครัวต่างจังหวัด คือ พ่อแม่ของเด็กมีถิ่นฐานบ้านเกิดเป็นคนต่างจังหวัดด้วยกันทั้งคู่ เมื่อมาพบกันและตกลงใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัว ดำเนินชีวิตและทำมาหากันอยู่ที่ต่างจังหวัด ทั้งตัวเด็กเองก็เกิดและเติบโตอยู่ที่ต่างจังหวัดด้วย แต่เนื่องจากปัญหาในด้านเศรษฐกิจ และครอบครัว ส่งผลให้ครอบครัว และตัวเด็กต้องอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาหางานทำ เพื่อแสวงหาสิ่งที่ดีให้กับตัวเองและครอบครัว จนกลายเป็นครอบครัวเร่ร่อน

2. ความเป็นครอบครัวในเมือง คือ พ่อแม่ของเด็กมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ด้วยกันทั้งคู่ เมื่อมาพบกันและตกลงใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว โดยอาศัยอยู่กับญาติของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตัวเด็กเองก็เกิดและเติบโตในกรุงเทพฯ แต่เนื่องจากพ่อแม่ของเด็กทะเลาะวิวาทกับญาติ จึงทำให้ไม่สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อีก จึงต้องย้ายครอบครัวออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนตามสถานที่ต่าง ๆ อาทิ สวนสาธารณะ หรือที่ว่างตามได้สะพานลอย เป็นต้น เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะเช่าบ้านได้ หรือหาที่อยู่อาศัยได้

หรือในอีกกรณีหนึ่งคือ พ่อแม่ของเด็ก ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่ต่างจังหวัดเมื่อมาอยู่ในเมืองไม่ได้ ก็อพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อไปหาที่ทำกิน ไปหางานทำโดยเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมของตนเอง แต่เมื่อกลับไปแล้วไม่สามารถหางานทำได้ พ่อแม่ของเด็กก็พากันอพยพครอบครัวกลับมาใช้ชีวิตเร่ร่อนเพื่อแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ให้กับชีวิตตัวเองและครอบครัวต่อไป

3.2 จุดหักเหของชีวิต

จุดหักเหที่ออกมาเร่ร่อน มีปัจจัยหลายประการที่เป็นตัวผลักดันให้เด็กและครอบครัวออกมาเร่ร่อน

3.2.1 ปัจจัยในด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่อพยพมาจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาแสวงหางานทำในกรุงเทพฯ เนื่องจากการจ้างงานในต่างจังหวัดมีน้อย รายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงตัวเอง

และครอบครัว จึงได้เคลื่อนย้ายครอบครัวเข้ามาในกรุงเทพฯ เพื่อแสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการของตนเองและครอบครัวด้วย ทั้งนี้เองทำให้ตัวเด็กต้องออกมาเร่ร่อนพร้อมกับครอบครัว และยังส่งผลให้ตัวเด็กไม่ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานในชีวิตที่ดีในทุก ๆ ด้านอีกด้วย

3.2.2 ปัญหาด้านครอบครัว ภายในครอบครัวของเด็กจะมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นในหลายกรณี เช่น พ่อ แม่ ทะเลาะกันแล้วอพยพย้ายหนีพร้อมกับพาเด็กออกมาด้วย หรือบางกรณีที่พ่อแม่ของเด็กอาศัยอยู่ร่วมกับญาติคนอื่นอยู่ ในบางครั้งก็มีการทะเลาะวิวาทในเรื่องต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น เรื่องที่ดินทำนาทำกิน ที่อยู่อาศัย ที่มีไม่เพียงพอ ทำให้พ่อแม่ของเด็กย้ายหนีออกมาเร่ร่อนพร้อมกับเด็กด้วยเช่นกัน

3.2.3 ปัญหาเรื่องข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากพ่อแม่ของเด็กได้รับข้อมูลข่าวสารจากคนในหมู่บ้านหรือชุมชนเดียวกัน เกี่ยวกับการเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพฯ ว่าเป็นงานสะดวกสบาย มีรายได้ดี และมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากกว่า สามารถแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการได้ทุกอย่าง รวมถึงสวัสดิการที่ดีให้กับตัวเองและครอบครัว จึงตัดสินใจเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้มาทำงานจริง ๆ แล้วกลับไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ เพราะนอกจากจะไม่สามารถหางานทำได้ง่าย สะดวกสบาย รวมถึงรายได้ดีอย่างที่รับลข่าวสารมาแล้ว กลับทำให้ตัวเองและครอบครัวต้องมีสภาพชีวิตที่แย่ลงกว่าก่อน ทั้งยังส่งผลให้ต้องเร่ร่อนไปตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งครอบครัว และหางานทำโดยการเก็บของเก่า หรือให้ลูกออกไปขอทาน เป็นต้น ซึ่งอาชีพดังกล่าวไม่สบาย และไม่ง่าย รวมถึงรายได้ไม่ดีอย่างที่คาดหวังไว้

จากการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าสาเหตุหลักที่ทำให้ครอบครัว และตัวเด็กตัดสินใจออกมาดันรนแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ให้กับตัวเองและครอบครัวจนทำให้กลับกลายมาอยู่ในสภาพเร่ร่อนทั้งครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนปัญหาจากการรับข้อมูลข่าวสารมาผิด ๆ มีผลเพียงระดับหนึ่งกับการที่ครอบครัวและตัวเด็กเลือกออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อน

3.3 วิธีการดำเนินชีวิต

กลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัยในครั้งนี้จะมีวิถีชีวิตคล้าย ๆ กัน แต่จะแตกต่างกันในเรื่องอาหารการกิน เด็กในครอบครัวเร่ร่อนบางครอบครัวจะหาซื้ออาหารมากินกันในครอบครัว จะมีเด็กในครอบครัวเร่ร่อนบางครอบครัวจะขออาหารที่วัดใกล้เคียงมากิน แต่ถ้าไม่สามารถที่จะหาอาหารจากวัดได้ หรือไม่มีเงินซื้อก็จะไปที่ตลาดศาลาน้ำร้อน ซึ่งครอบครัวจะไปขอหัวปลาตุ๋นจากแม่ค้ามาทำอาหาร ซึ่งจะเป็นอาหารกินกันทั้งครอบครัวหรือ จะให้ลูกไปขออาหารแกบนที่วัดหลวงพ่อโบสถ์น้อย ซึ่งจะมีคนมาแกบนด้วยอาหารทุก ๆ วัน วัดจึงเป็นสถานที่ที่เด็กและครอบครัวจะไปพึ่งพาหรือขออาหารได้

3.4 ที่พักอาศัย

เด็กในครอบครัวเร่ร่อนมักจะมีที่พักอาศัยไม่แน่นอน เพราะสุดท้ายแล้วครอบครัวจะพาไป พ่อ แม่ของ เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่จะพาไปไหนก็ได้ เด็กบางคนเกิดที่ใต้สะพาน บางคนจำความได้ก็อาศัยอยู่ที่ใต้สะพาน หรือสวนสาธารณะแล้ว เด็กบางคนจึงไม่มีปัญหาในการปรับตัวที่จะอาศัยอยู่ในสวนสาธารณะหรือใต้สะพาน เด็กในครอบครัวเร่ร่อนกลุ่มเป้าหมายที่ทำการวิจัยนี้ อาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณัมรินทร์ ใต้สะพานพุทธ ยอดฟ้าและหลังศาลฎีกา ในพื้นที่ดังกล่าวถ้าปัญหาการไล่จับ ไม่ให้พักอาศัยโดยตำรวจหรือเทศกิจ เด็กเร่ร่อน และครอบครัวจะอพยพย้ายหนีไปพื้นที่อื่นชั่วคราว

จนกระทั่งปัญหาในพื้นที่มีความสงบก็จะกลับมาอาศัยอยู่ที่เดิม เนื่องจากพื้นที่เดิมเอื้อต่อการทำมาหากินของ เด็กเร่ร่อนและครอบครัว

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเด็กเร่ร่อนและครอบครัว ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับสถานที่พักอาศัยเท่าใดนัก สามารถนอนได้ทุกที่ อาจเนื่องมาจากความเคยชินกับการดำรงชีวิตที่ง่าย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ก็คือค่าไหน นอนนั่น หรือไม่กี่ไม่ต้องพักนอน เพราะต้องออกมาทำมาหากินในช่วงเวลากลางวันด้วย

3.5 สถานที่ชำระล้างร่างกาย

เมื่อถามถึงห้องน้ำหรือสถานที่สำหรับชำระร่างกาย อาบน้ำ ชักเสื้อผ้า เด็กเร่ร่อนและครอบครัวที่ อาศัยอยู่บริเวณริมคลองหลอด หรือหลังศาลฎีกา จะชำระร่างกาย และชักเสื้อผ้าบริเวณริมคลองหลอด หรือ แท็งก์น้ำที่ทางกรุงเทพฯจัดไว้ให้ ส่วนในเรื่องการขับถ่ายจะรอเวลากลางวันเพื่อออกมาขับถ่ายตามฟุ่มไม้หรือ ริมคลองหลอด ส่วนเด็กเร่ร่อนและครอบครัวที่อาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณัมรินทร์ จะใช้ห้องน้ำของวัด หลวงพ่อโสมสร้อย ,คลองบางกอกน้อย ส่วนในตอนกลางวันจะใช้บริเวณใต้สะพานหรือหลังโกดังบริเวณ สถานีรถไฟเป็นที่ปลดทุกข์ และชำระร่างกาย บริเวณทำน้ำสะพานพุทธ ยอดฟ้าจุฬาโลก

ในเรื่องการชำระร่างกาย จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การอาบอาบน้ำนั้นไม่เป็นปัญหาของ เด็กในครอบครัวเร่ร่อนแต่อย่างใด เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสนใจกับการทำความสะอาด ร่างกายมากนัก

3.6 การแต่งกาย

ส่วนใหญ่การแต่งกายของเด็กในครอบครัวเร่ร่อนกลุ่มนี้ จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปคือ เด็กใน ครอบครัวเร่ร่อนที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลองหลอด ก็จะใส่เสื้อผ้าที่สะอาดเนื่องจากมีผู้ปกครองคอยดูแลและเอา

ใจใสอยู่ตลอด ส่วนเด็กผู้หญิงในบางครั้งผู้ปกครองจะจับแต่งหน้าทาปากเสมือนว่าจะนำลูกสาวไปขายบริการ แต่ถ้าเป็นเด็กในครอบครัวร่ำรวยที่อาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ และบริเวณสะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ก็จะไม่สะอาดนัก เพราะจะไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญกับการแต่งกายเท่าใดนัก เสื้อผ้าส่วนใหญ่ก็จะไม่ค่อยซัก จึงทำให้อูสกปรกมาก

จากการศึกษายังพบอีกว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กแต่งกายไม่สะอาด เพราะว่าเครื่องแต่งกายจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพอย่างหนึ่ง เช่น ถ้าเด็กมีอาชีพขอทาน เมื่อแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เก่า และสกปรกมากแล้วนั้น ก็จะทำให้ดูน่าสงสารและได้เงินมากกว่าที่จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาด

3.7 การใช้จ่ายเงิน

เด็กส่วนน้อยจะได้เงินจากการช่วยพ่อแม่เก็บของเก่า ส่วนใหญ่เด็กจะได้เงินมาจากการขอทานจากคนที่มาทำบุญกับที่วัดหลวงพ่อบุญน้อย ซึ่งจะได้ครั้งละ 5 บาท ถ้าโชคดีอาจจะได้ถึงประมาณ 10-20 บาทต่อ 1 ครั้ง แต่เด็กจะใช้เงินหมดไปกับการซื้อขนม, ของเล่นหรือบางทีก็นำเงินไปซื้อยาเสพติด ซึ่งในบางครั้งผู้ปกครองต้องมาดักเอาเงินที่เด็กพึ่งหาได้ก่อนที่จะนำไปใช้จ่ายจนหมด

เด็กจะไม่เห็นคุณค่าของการเก็บออม อีกทั้งขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครองไม่เคยให้คำแนะนำอบรมให้เด็กรู้จักการเก็บออมเพื่ออนาคต

ในพื้นที่ที่ผู้ศึกษาลงทำการวิจัย พบว่า ครอบครัวทุกครอบครัวเห็นคุณค่าของการเก็บออมเงินน้อยมากทุกครอบครัวไม่รู้จักการเก็บออม ได้มาก็ใช้ไป ปัญหานี้อาจจะเกี่ยวกับเรื่องของสภาพที่อยู่อาศัยที่ไม่เอื้ออำนวยก็อาจเป็นได้ และยังมีประเด็นเพิ่มเติมในเรื่องของการเก็บออมเงินของเด็กเร่ร่อนและครอบครัวอีกว่า เด็กเร่ร่อนและครอบครัวมีความคิดว่าการเก็บออมเงินนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เพราะมองไม่เห็นทิศทางที่จะทำให้อายุยืนยาวเกิดความลำบากในเวลาฉุกเฉินอย่างชัดเจน รวมถึงการมีชีวิตที่ดีขึ้นจากการออมเงินไว้มาก ๆ จึงทำให้ครอบครัวเกิดความลำบากในเวลาฉุกเฉินที่ขาดแรงจูงใจจะเก็บออมเงิน

3.8 ยาเสพติดและการพนัน

เด็กในครอบครัวเร่ร่อนบริเวณริมคลองหลวงส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการใช้สารเสพติดมากนัก ในกรณีที่มีอายุประมาณ 8 ปีขึ้นไปก็จะหัดสูบบุหรี่ โดยถูกชักชวน และความอยากรลองของตนเอง แต่เด็กทุกคนก็ทราบถึงผลดีและผลเสียของการใช้สารเสพติดเหล่านี้ ส่วนเด็กในครอบครัวเร่ร่อนบริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ และสะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกนั้น จะมีการใช้ยาเสพติด เช่น การสูบบุหรี่ การดมกาว เป็นต้น

ในเรื่องของยาเสพติดและการพนันส่วนใหญ่มักจะใช้หรือเล่นกันในหมู่ผู้ปกครองของเด็กมากกว่า ผู้วิจัยได้สอบถามถึงผู้ปกครองของเด็กในเรื่องการใช้สารเสพติดและสิ่งมีเมาอื่น ๆ พบว่าผู้ปกครองใช้สารเสพติดเพราะว่า

- ต้องการลืมความทุกข์ยากลำบากที่กำลังเผชิญอยู่
- เครียด ไม่อยากคิดถึงอนาคตในวันข้างหน้าของครอบครัว
- เหนื่อยและอ่อนเพลียจากการทำงาน
- อยู่ว่าง ๆ ไม่มีงานทำ จึงรวมกลุ่มกันและรวมเงินกันดื่ม

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้เงินก็จะนำไปซื้อ สุรา , ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ (กาว ยาบ้า)

“พ่อได้เงินมา พ่อก็เอาไปซื้อเหล้าหมด ไม่เหลือซื้อกับข้าวหรือของเล่นให้ผมเลย”

(น้อง แป๊ะ อายุ 10 ปี พื้นที่ใต้สะพานอรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย)

จากคำพูดดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงสภาวะความคับข้องใจในตัวเด็กที่พ่อแม่ของตัวเองมีการใช้ยาเสพติดต่าง ๆ และจากการเรียนรู้เองที่ทำให้เกิดการพัฒนานุคลิกภาพขึ้นการพัฒนาหรือเลียนแบบ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เด็กคลายความคับข้องใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลียนแบบบุคคลที่มีอิทธิพลต่อชีวิต เช่น พ่อหรือแม่ เป็นต้น เพราะว่าพ่อหรือแม่เป็นผู้ที่มีความสามารถและเพียบพร้อมในทุกด้าน อย่างน้อยในช่วงวัยเด็กเพราะเด็กคาดหวังว่าจะได้รับความรักกลับคืนมา แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่เด็กจะเล่นการพนันหรือดื่มสุรา หรือเสพยาเสพติดตามอย่างพ่อแม่

3.9 การท่องเที่ยว

ในเรื่องการท่องเที่ยวของเด็ก ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. เด็กไปเที่ยวกับครูอาสาสอน หรือครูข้างถนนจากหน่วยงานรัฐบาล และเอกชนต่าง ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเด็กและพ่อแม่จะรู้จักครูและคุ้นเคยกับครู ทำให้พ่อแม่ของเด็กก็จะไวใจให้เด็กไปเที่ยวกับครูได้ ครูจะพาเด็กไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ทะเล รัฐสภา สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ

2. เด็กไปเที่ยวกับพ่อแม่ของเด็กเอง ในกรณีนี้เมื่อว่างต่าง ๆ จัดงาน เด็กจะตามพ่อแม่ไปขายเสื้อ (หมายถึง พลาสติกปูรองนั่ง) ผู้ปกครองจะเดินขายพลาสติกปูนั่ง เด็กจะแยกไปดูสิ่งที่ตนสนใจ และนัดกันมารับ เด็กจะไม่ได้ไปไหนไกล ๆ

3. ไปเที่ยวด้วยตนเอง เด็กจะชักชวนกันไปเที่ยวห้าง ไปเที่ยวด้วยตนเองหรือไปกลับเพื่อน ๆ เด็กอาจจะไม่มีเงินเลยก็ได้ เพียงแต่ไปเดินดูสิ่งของ หรือเล่นเกมต่าง ๆ

3.10 การพักผ่อน

เราไม่สามารถที่จะระบุลงไปได้อย่างชัดเจนว่าพฤติกรรมใด เป็นการพักผ่อนของเด็กเพราะเด็กจะมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา โดยการออกไปวิ่งเล่นบ้าง, ออกไปขอเงินบ้าง เมื่อเหนื่อยก็จะกลับมาที่พัก ในเวลากลางคืนจะออกไปดูทีวีตามร้านค้า หรือไปเล่นเกมบ้าง ซึ่งในส่วนนี้ก็อาจถือได้ว่าเป็นการพักผ่อน หรือการใช้เวลาว่างส่วนหนึ่งหลังจากการทำงาน เพื่อผ่อนคลายความวุ่นวาย และความเหนื่อยล้าจากการทำงาน เพราะจากการที่ได้สัมภาษณ์เด็ก ๆ ก็ได้ให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกันว่าพวกเขามักจะมีความสุข และสนุกกับการที่ได้ออกไปดูทีวี หรือเล่นเกม ดังกล่าว

3.11 วัฒนธรรมการใช้ภาษา

สรรพนามที่เด็ก ๆ จะใช้กันส่วนใหญ่จะแทนตัวเองว่า “กู” และ แทนเพื่อหรือคนอื่นว่า “มึง” ในกรณีที่เด็กพูดกับเด็กที่โต กว่าเด็กจะแทนตัวเองว่า “หนู” และพูดกับพ่อหรือแม่ว่า “ผม” หรือ “หนู” (ในกรณีที่ เป็นผู้หญิง) ภาษาที่เด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาที่ทะเลาะวิวาท หรือค่าทอกันในกลุ่มเพื่อน หรือคนอื่น ก็คือ “ไอ้เหี้ย” และ “ไอ้สัตว์”

ส่วนภาษาที่เด็กจะใช้พูดกับครูอาสาสอน หรือครูข้างถนนที่ดูแลและให้การช่วยเหลือ เด็กจะแทนตัวเองว่า “หนู” หรือ “ผม” ซึ่งจากการสอบถามถึงความสัมพันธ์ของครูกับตัวเด็กได้ความว่า เด็กค่อนข้างจะให้ความเคารพครูมากพอสมควร อาจเนื่องมาจากการได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลในหลายด้าน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กเองและครอบครัวของเด็กอีกด้วย

ตัวอย่าง การสนทนาระหว่างครูและกลุ่มเด็กจะเป็นไปในลักษณะนี้

แปะ : ครู วันก่อนหนูไปช่วยพ่อขายเสื้อ (พลาสติคปรองนัง) กลับมาตั้งตี 3 เนอะ ไปเรียนตอนเช้า่วงมาก

จัน : หว่าย มึงโกหกครู ครูอย่าไปเชื่อมัน ไอ้แปะมันโกหก มันหนีกลับบ้านก่อน

แปะ : อีเหี้ย มึงนะไม่รู้อะไร กูแะไปเที่ยวก่อน เสร็จแล้วค่อยกลับมาหาพ่อ ไปยิงปืน ลม สนุกจะตาย

จัน : ไอ้เหี้ย ก็พี่แหว่ว บอกกูเองว่ามึงหนีกลับก่อน

นอกจากนี้ในกลุ่มเด็กจะมีการใช้ศัพท์เฉพาะในกลุ่ม ดังนี้

เก็บของ หมายถึง ออกไปเก็บกระป๋อง , ขวดน้ำพลาสติค

ดิงดาว หมายถึง ดมกาว

เกม หมายถึง ถูกตำรวจจับ

สก็อตหรือ พ่อมึง หมายถึง ตำรวจสายลับ

วัฒนธรรมการใช้ภาษาของเด็กกลุ่มนี้ ยังไม่มีความหลากหลายนัก เนื่องมาจากปัจจัยในด้านอายุ และการเลี้ยงดูที่ยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่อยู่ ภาษาที่ใช้ยังไม่หยาบกระด้างมากนัก แต่ความหยาบคายจะไปปรากฏที่พ่อแม่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็อาจจะทำให้เด็กเลียนแบบ

3.12 การดำเนินชีวิตในแต่ละวัน

ในเรื่องการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน จะพบว่าเด็กที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลองหลอด และบริเวณใต้สะพานอรุณอัมรินทร์ จะมีลักษณะจะคล้าย ๆ กันคือ นอนตื่นสาย เมื่อตื่นแล้วจะกินข้าวและออกเที่ยวเล่น สนุกสนาน แต่ส่วนใหญ่เด็กจะออกไปอยู่บริเวณหน้าวัดหลวงพ่อโบสถ์น้อยเพื่อขอเงินคนที่มาทำบุญแก้บน มีเพียงไม่กี่รายที่ออกไปขอข้าวที่วัดให้กับผู้ปกครอง

เด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่หน้าโบสถ์ไปจนกระทั่งโบสถ์ปิดประมาณ 17.00 น จากนั้นก็จะไปนั่งเล่น หรือไปช่วยพ่อขายพลาสติกปูรองนั่ง ถ้าช่วงนั้นมีงานเทศกาล

ส่วนเด็กที่อาศัยอยู่บริเวณสะพานพระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก จะมีลักษณะที่แตกต่างออกไปบางส่วน ก็คือหลังจากตื่นนอนแล้วเด็กจะช่วยพ่อแม่ร้อยพวงมาลัย เพื่อเตรียมที่จะออกไปขาย จากการที่มีอาชีพที่แตกต่างกันนี้เองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของเด็กมีความแตกต่างกันในบางส่วน

3.13 ทศนคติ ความรู้สึกต่อตนเอง

ส่วนใหญ่เด็กจะมีความรู้สึกกับตนเองในเชิงบวก มีความหวังกับอนาคตของตนเอง อยากจะมีอนาคตที่ดี บางคนฝันอยากจะทำงานเป็นทหารหรือตำรวจ

“โตขึ้นผมอยากจะเป็นตำรวจ ผมจะจับพวกคดียาให้หมด”

(ด.ช วิชัย อบเพชร พื้นที่ใต้สะพานอรุณอัมรินทร์ บางกอกน้อย)

“หนูอยากจะเป็นหมอ จะได้รักษาพวกเรา เวลาเราไปหาหมอ เขาไม่ค่อยจะรักษาให้”

(น้อง ฝ่าย หลังศาลฎีกา คลองหลอด)

จากคำพูดดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังในอนาคตของตัวเด็กเองในทางที่ดีแต่เด็กบางคนรู้สึกเฉย ๆ กับตัวเอง อาจจะเป็นเพราะวุฒิภาวะของเด็กไม่มากนักจึงไม่สามารถตอบคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกได้อย่างชัดเจนนัก

3.14 ทศนคติ ความรู้สึกต่อครอบครัว

เด็กในครอบครัวเร่ร่อนส่วนใหญ่ยังจะอยู่ด้วยกันในครอบครัวเด็กบางคนเมื่ออยู่ในครอบครัวและเมื่อเริ่มเติบโตขึ้นเขาก็จะเริ่มแยกตัวออกจากครอบครัว เมื่อโตขึ้นหรือบิดามารดามีสามีหรือภรรยาใหม่ เด็กจะเริ่มคิดว่าผู้ปกครองไม่รัก, เขาไม่มีความสำคัญ ทั้ง ๆ ที่ในตอนแรกนั้นพ่อแม่ทุ่มเทให้ความรักอย่างเต็มที่

“หนูยังไม่อยากจะไปไหน อยากอยู่กับแม่”

(น้องฝ้าย หลังศาลฎีกา คลองหลอด)

“ไม่หรอก ไม่อยากจะให้ลูกไปอยู่ที่ไหน หนูรักลูก หนูเลี้ยงเองได้”

(นาง ศิริวรรณ ขามเทศ มารดา น้องฝ้าย)

จากคำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันในช่วงวัยเยาว์ของเด็กกับครอบครัวการที่ตอนเด็กยังอาศัยอยู่กับครอบครัวนั้น ยังมีความผูกพันอยู่นั้น อาจจะเป็นเพราะว่าเด็กไม่มีความสามารถ ยังต้องพึ่งพาผู้ปกครองอยู่ จนกว่าเมื่อผู้ปกครองไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของเขาได้ เด็กจะเริ่มออกจากครอบครัวเพื่อแสวงหาสิ่งที่ตนเองต้องการด้วยตัวเอง

3.15 ทศนคติ ความรู้สึกกับกลุ่มเพื่อน

เด็กจะมีเพื่อนอยู่ 2 กลุ่มคือ

1. เด็กที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน พักอาศัยอยู่ที่เดียวกัน ไม่เรียนหนังสือ จะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเนื่องจากการได้กินนอนหรือเที่ยวด้วยกันตลอดเวลา เวลาสิ่งของก็จะแบ่งปันกัน ทะเลาะกันบ้าง ซึ่งเราจะสังเกตได้จากการซักถาม

“วันนี้ขอเงินได้สักเท่าไร”

“มีอะไรกินบ้าง แบ่งหน่อยสิ”

จากคำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกที่ดีที่มีต่อเพื่อนในกลุ่มนี้ แต่เด็ก ๆ เหล่านี้จะต่อต้านเพื่อนต่างกลุ่ม ที่ไม่ทำมาหากินคอยแต่รีดเงิน

2. เพื่อนที่โรงเรียน ในกลุ่มนี้เด็กจะสนิทสนมแต่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นไม่มีความสัมพันธ์กันนอกสถานที่ข้างนอก สังเกตได้จากการที่เด็กไม่ได้สนใจไต่ถามหรือชวนมาร่วมกิจกรรมในพื้นที่ ไม่เคยนำเพื่อนมาเที่ยวที่บ้านหรือสถานที่ในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งเด็กอาจจะอายไม่อยากให้มาพบสภาพความเป็นอยู่ของตนเองเนื่องจากสภาพความเป็นอยู่แตกต่างกัน

และจากการศึกษายังพบว่าในกลุ่มที่เด็กอยู่ด้วยกันนี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นไปในทางที่ดี แต่ก็ยังไม่มีเพื่อนสนิทคนใดที่พอจะเรียกได้ว่าเพื่อนตายได้ สังเกตได้ว่าบางครั้งเกิดการทะเลาะกับเด็กกลุ่มอื่นบางคนก็วิ่งหนีหายไป ซึ่งจะได้รับการตรานหน้าจากเพื่อน ว่าซี้ซาลาด และจะไม่มีใครคบด้วย ก็จะต้องปลีกตัวจากกลุ่มไป

3.16 ทักษะคติ ความรู้สึกต่อสังคม

เด็กส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสนใจต่อสังคม เพราะเด็กยังไม่สามารถคิดได้ว่าตัวเองต้องการอะไร จากสังคม หรือสังคมให้อะไรกับเด็กบ้าง อาจจะเป็นที่ดูดีภาวะของเด็กยังไม่ค่อยมีมากนัก แต่เด็กบางคนก็เริ่มโตจะรู้สึกอายเมื่อถูกคนว่า ว่าเป็นเด็กเร่ร่อน เป็นครอบครัวเร่ร่อน ไม่ชอบและจะพาลเกลียดคนที่มาว่า แต่พฤติกรรมที่แสดงออกมาคือ การว่ากล่าวหรือด่าคนที่มาว่ากล่าวลับหลัง

แต่ผู้วิจัยพบว่าเด็กรู้สึกโกรธและเศร้าที่ตัวเองอยู่ในสภาพนี้โดยที่ครอบครัวไม่คิดจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข เหตุนี้เองทำให้เด็กพยายามดิ้นรน ผลักดันให้ตัวเองมีชีวิตที่ดีขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อจะหลุดจากสภาพตรงนี้ ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ในทางที่ดีหรือเลวก็ได้

นอกจากนี้เด็กมีทัศนคติความรู้สึกต่อคนรอบข้าง 2 ลักษณะคือด้านที่เป็นมิตร จะเป็นมิตรกับคนที่ให้ความช่วยเหลือเด็กอยู่เช่น พ่อค้า แม่ค้า ที่ขายของอยู่ในบริเวณใกล้เคียง หรือ ครูที่เข้าไปดูแล สอนหนังสือให้ข้าว ให้น้ำ เด็กจะรู้สึกดีและคิดว่าเป็นบุญคุณ เด็กจะเชื่อฟัง ยอมรับการว่ากล่าวตักเตือน

ในด้านที่ลบ (คัดรู้) เด็กจะมีพฤติกรรมที่จะกลั่นแกล้ง จะพยายามต่อต้าน ลักษณะขี้ขลาดของหรือจะไม่มาเรียนกับครู นัดแล้วจะไม่มา เป็นต้น

ผู้วิจัยพบว่ากรณีที่เด็กกระทำการแค้นในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่เป็นผลดีต่อตัวเด็กเองทำให้เด็กไม่ได้รับความเมตตาสงสาร และถูกกดให้ต่ำอยู่ตลอดเวลา

3.17 ทักษะคติ ความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

เด็กบางคนผ่านการเรียนหนังสือมาบ้างแต่ส่วนใหญ่ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ เนื่องจากต้องอพยพย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครองอันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ ความยากจนของครอบครัว ประกอบกับการย้ายถิ่นฐานการทำงานอยู่บ่อยครั้งหรือความไม่แน่ใจในเรื่องอาชีพที่ทำอยู่ ล้วนเป็นเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองไม่แน่ใจกระทั่งโรงเรียนเอง ที่ไม่หยิบยื่นโอกาสให้เด็กและความสนใจเอาใจใส่ในเรื่องการศึกษาของผู้ปกครองเอง ทำให้เด็กขาดโอกาสทางทางการศึกษาไป ทั้ง ๆ ที่เด็กเองก็อยากที่จะได้รับการศึกษา

“ผมอยากเรียน แต่พ่อไม่มีเงิน”

(ด.ช. ดิน หลังศาลฎีกา คลองหลอด สนามหลวง)

“ผมเคยเรียน แต่พ่อย้ายที่ทำงานบ่อย ๆ ทำให้ไม่ได้เรียนอีกเลย”

(เด็กชาย อนุชิต ได้สะพานอรุณอัมรินทร์ เขต บางกอกน้อย)

“ผมอยากให้อุ๊ยเข้าเรียน แต่ครูเขาไม่อยากจะรับเขาบอกผมว่าไม่มีบ้านอยู่รับเข้าเรียนไม่ได้”

(นาย สมหมาย บิดา ด.ช. จี๊ด ได้สะพานพระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก)

หลากหลายคำพูดของพ่อแม่เด็ก รวมทั้งตัวเด็กเองที่แสดงออกมา แสดงถึงความรู้สึกของเด็กและผู้ปกครองที่มีความคับข้องใจ ต้องการได้รับการศึกษาเช่นคนปกติทั่ว ๆ ไป แต่เนื่องจากปัจจัยดังที่กล่าวมาในข้างต้นนี้ ทำให้เด็กขาดโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย

3.18 ความยากลำบากและความทุกข์ยากของเด็ก

จากการศึกษาพบว่าเด็กส่วนใหญ่มีประเด็นในเรื่องความลำบากและความทุกข์ยากที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ทางกาย

เรื่องการกินการอยู่ เด็กและครอบครัวต้องหาอาหารจากวัดที่อยู่ใกล้เคียง และต้องแข่งขันกับคนอื่น ๆ เนื่องจากถ้าไปช้า อาหารอาจจะหมดได้ และทำให้ตัวเองต้องใช้เงินของตนออกมาซื้ออาหารกินเอง ซึ่งจะทำให้สิ้นเปลืองมากขึ้น นอกจากนี้บางรายที่มีบุตรเล็ก ๆ อยู่ จะต้องมียาจ่ายเพิ่มเติมในเรื่องนมขึ้นมามาก การกินอาหารก็เพียงแค่ให้ท้องอิ่มโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการ ไม่ได้คำนึงประโยชน์ที่จะได้รับ อาจจะส่งผลถึงพัฒนาการทางสมองและร่างกายของเด็กได้

เรื่องที่อยู่อาศัย เด็กและครอบครัวจะอาศัยพื้นที่ได้สะพานอาศัยอยู่ ใช้เพิงไม้เล็ก ๆ กันเป็นคอกสี่เหลี่ยมไว้เพื่อแสดงอาณาเขต บริเวณโดยรอบสกปรกมีเศษขยะทิ้งเกลื่อนกลาดเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค อันจะส่งผลถึงสุขภาพของเด็กได้อีกทั้งปัญหาในเรื่องความปลอดภัยต่อทรัพย์สินของครอบครัว บางครั้งเทคิกจะมาไล่รื้อและตำรวจรถไฟจะมารื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ทำให้ครอบครัวต้องอพยพย้ายหนีต่อไป

เรื่องการศึกษา เด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการศึกษาซึ่งสาเหตุมาจากครอบครัวไม่มีเงิน พ่อแม่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา หรือบางครั้งเกิดจากตัวเด็กเองเป็นเด็กที่มีสมาธิสั้น สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือการที่ครอบครัวมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่งที่แน่นอน ย้ายงานบ่อย ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุผลที่บิดาและมารดาไม่ส่งบุตรหลานเข้ารับการการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าเด็กทุกคนในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้ต้องการการศึกษาต่อเหมือนเด็กคนอื่น ๆ แต่ปัจจัยข้างต้นเป็นตัวบั่นทอนการได้รับการศึกษาของเด็กไป

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย เวลาเด็กไม่สบายจะมีผู้ปกครองคอยดูแลและซื้อยาให้ ถ้าหนักหนามากจะนำส่งโรงพยาบาล เด็กและครอบครัวไม่ทราบว่ามีสวัสดิการเหล่านี้ให้ ทั้งเรื่องการรักษาฟรี บางครั้งถูกเจ้าหน้าที่ตวาดไล่ เด็กและครอบครัวเหล่านี้จะไม่กล้าที่จะไปใช้บริการซ้ำสองอีก แต่บางคนรู้ว่ารัฐมีสวัสดิการตรงนี้ให้แต่จะถนัดในการซื้อยากินเองมากกว่าเนื่องจากขี้เกียจที่จะไปรับบริการ หรือบางครั้งก็เกิดจากการที่ผู้รับบริการมีความขี้เกียจที่จะไปใช้บริการเนื่องจากสถานที่ที่จะไปรับบริการนั้นอยู่ไกลเกินไป

ทางใจ

เรื่องครอบครัว เมื่อครอบครัวมีปัญหาพ่อและแม่ต่างมีคูชีวิตใหม่ ทำให้เด็กเป็นส่วนเกินของครอบครัว บางคนต้องออกจากบ้านหรือโรงเรียนด้วยสาเหตุที่เข้ากับใครไม่ได้ ครอบครัวทั้งสองฝ่ายไม่

ยอมรับ เด็กเกิดความทุกข์ใจและออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนเต็มตัว กระทั่งมีบางคนกล่าวว่าเขาเป็นคนเร่ร่อนเด็ก จะเครียดและคิดว่าทำไมพ่อและแม่จึงต้องพาเขาออกมาในสภาพนี้เด็กจะสะสมความโกรธและเกลียดไว้ และเมื่อถึงเวลาหนึ่งเด็กก็จะออกมาใช้ชีวิตด้วยตนเอง โดยมีความหวังว่าจะสามารถทำได้ดีกว่า

เรื่องเพื่อน เด็กบางคนมีการทะเลาะกันแย่งข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ถ้ามีปัญหาสู้ไม่ได้ก็จะหนีออกจากพื้นที่ไปประมาณ 2 - 3 วันและจะกลับเข้ามาใหม่แต่จะไม่โกรธกันขนาดติดเป็นติดตาย

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม เด็กส่วนใหญ่คิดว่าไม่มีใครชอบหรือคบกับครอบครัวของเขา รังเกียจคนจนในลักษณะที่ออกมาเร่ร่อน เด็กเมื่อได้ยินคนมาพูดก็จะรู้สึกตัวตัวเองต่ำต้อย และเกลียดคนที่มาพูด เด็กจะรู้สึกว่าตัวเองไม่มีค่า เป็นคนชั้นล่างของสังคม

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ ผู้ศึกษามีแนวความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับเด็กและครอบครัวที่กล่าวไปในข้างต้น เป็นสิ่งที่วนเวียนซ้ำซากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนยังไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้ รวมถึงยังไม่สามารถจัดสวัสดิการที่ดี และจำเป็นอย่างยิ่ง ๆ ให้กับเด็กและครอบครัวเร่ร่อนอย่างครอบคลุมเท่าใดนัก นโยบายของ ภาครัฐบาลไม่ชัดเจนในการแก้ปัญหา การแก้ปัญหาที่มาที่ปลายเหตุ แต่ไม่มีวิธีป้องกันการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

3.19 ความคาดหวังของเด็กในอนาคต

เมื่อพูดถึงอนาคตของเด็ก ๆ จะไม่ค่อยที่จะให้ความสำคัญ หรือคิดถึงแต่อย่างใด แต่เมื่อผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยมากขึ้น เด็กแต่ละคนมีความหวังในอนาคตที่แตกต่างกันเช่น

- อยากจะเรียนหนังสือ อยากจะเป็นหมอเพื่อกลับมารักษาสหาย ๆ และ ญาติ ๆ เนื่องจากเวลาไปหาหมอแล้วหมอดูแลไม่ดี ชอบตวาดใส่คนไข้
- อยากจะเรียนหนังสือ อยากจะเป็นตำรวจเพื่อจะจับพวกคดียาและคนขายยา ขายเหล้าให้หมด
- อยากจะเรียนหนังสือ มีงานดี ๆ ทำ จะได้ออกจากพื้นที่ มีบ้านอยู่

จากการที่เด็ก ๆ คาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางที่จะทำให้ตนเองหลุดพ้นไปจากสภาพตรงนี้มีชีวิตที่ดีขึ้น เด็ก ๆ ต้องการความมั่นคงของชีวิต ถิ่นตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ เนื่องจากเห็นพ่อแม่มีฐานะมีคุณภาพชีวิตต่ำ เป็นที่ดูถูกของสังคม ถูกเลือกปฏิบัติจากหน่วยงานต่าง ๆ

3.20 สวัสดิการ

สวัสดิการที่เด็กรู้จักและสวัสดิการที่เด็กเคยไปใช้บริการได้แก่

- โรงพยาบาลศิริราช

- ศูนย์บริการสาธารณสุข ของกรุงเทพมหานคร
- โรงเรียนวัดมหาธาตุ
- สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์
- กรมประชาสงเคราะห์
- มูลนิธิต่าง ๆ ของเอกชน

สาเหตุที่เด็กรู้จักเพราะผู้ปกครองไปใช้บริการและเคยได้ยินเพื่อนรุ่นพี่เล่าให้ฟัง

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เด็กมีความต้องการในเรื่องของสวัสดิการที่จำเป็นต่าง ๆ ดังนี้

1. สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย
2. สวัสดิการด้านการศึกษา
3. สวัสดิการด้านการฝึกอาชีพ, ทุนประกอบอาชีพ
4. การสงเคราะห์เครื่องอุปโภคและบริโภค
5. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล
6. การปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่

เห็นได้ว่าสวัสดิการดังกล่าวข้างต้น ที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 หรือความต้องการขั้นพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ ส่วนในเรื่องอื่น ๆ จะไม่ค่อยมีความต้องการที่ชัดเจนนัก อาจเป็นเพราะว่าเป็นเรื่องที่ไกล อีกทั้งตัวเด็กเองและครอบครัวก็ยังไม่เคยได้รับสวัสดิการอื่น ๆ เข้ามาในชีวิตเลยก็เป็นได้

3.21 ประเด็นที่ศึกษาเพิ่มเติม

วิถีชีวิตเด็กเร่ร่อนที่อยู่ด้วยตัวเองและเด็กที่อยู่ในครอบครัวเร่ร่อนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกัน จะมีส่วนเหมือนและแตกต่างกันดังที่ผู้วิจัยศึกษามาดังต่อไปนี้

อายุ เด็กเร่ร่อนที่อยู่ตัวคนเดียวส่วนใหญ่มักจะมีอายุประมาณ 12 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่เพียงลำพัง เลี้ยงชีพด้วยตัวเอง ส่วนเด็กในครอบครัวเร่ร่อนนั้นจะมีอายุตั้งแต่ แรกเกิด จนกระทั่ง 10 ปีขึ้นไปและถ้ามีพี่น้องก็จะอยู่ด้วยกัน

ที่อยู่อาศัย เด็กเร่ร่อนที่อยู่ตัวคนเดียวมักจะมีที่นอนประจำแต่เป็นที่นอนที่ไม่มีแม้แต่หมอนหรือมุ้ง อาจจะมีเพียงกระดานสังเปียรปูนอนหรือจะนอนกับพื้นไปเลยและอาจมีเสื้อกับผ้าห่มเก่า ๆ ไว้คลุมตัวกันหนาวไม่มีสมบัติเป็นของตัวเองมากนัก ซึ่งเราจะเห็นได้จากการเร่ร่อนของเด็กพวกนี้ว่าจะไม่มีสมบัติติดตัว ส่วนเด็กที่อยู่กับครอบครัวเร่ร่อนนั้นจะมีข้าวของมากกว่ามีที่นอนประจำและมีความแข็งแรงพอสมควร มีรั้ว

รอบขอบชิด (ลักษณะเป็นเพิงและมีเศษไม้ตีปิดไว้กันสายตาคนภายนอก) เวลานอนจะมีมุ้งกางกันยุงมีผ้าห่มและเสื้อไว้ปูนอน มีอุปกรณ์การทำอาหารตลอดจนจานชาม สิ่งที่จะสังเกตได้ชัดเจนที่สุดคือ กระเป๋าใบโตที่กลุ่มคนเหล่านี้หอบหิ้วอยู่ตลอด

การใช้สารเสพติด กลุ่มเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่เพียงลำพังนั้นแทบทุกรายจะใช้สารเสพติดประเภท กาว และบุหรี่ และเกือบทุกคนจะดมกันตลอดวัน เนื่องมาจากที่ต้องการลืมทุกสิ่งทุกอย่าง และเป็นสิ่งเดียวที่ทำให้เขามีความสุขมากที่สุด ส่วนเด็กในครอบครัวเร่ร่อนนั้นไม่พบว่ามีการใช้สารเสพติด เนื่องมาจากการที่มี ผู้ปกครองคอยดูแลเอาใจใส่ และสาเหตุที่สำคัญคือการลงโทษของผู้ปกครองเอง ซึ่งใช้ความรุนแรงทำให้เด็กหวาดกลัว

การศึกษา เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ผ่านการเรียนในระบบโรงเรียนมาแล้ว คือการเรียนก่อนออกมาเร่ร่อน และเรียนอีกครั้งในสถานสงเคราะห์ นอกจากบางรายเท่านั้นที่พบว่าไม่สามารถอ่านเขียนได้ และแทบทุกคนไม่สนใจที่จะเรียนต่ออีก ส่วนเด็กในครอบครัวเร่ร่อนนั้นพบว่าแทบทุกรายจะได้รับการเรียนในชั้นประถมต้น โดยการสนับสนุนของผู้ปกครอง นอกจากบางรายที่ครอบครัวมีการย้ายถิ่นฐานกันไปเสียก่อน

การแต่งกาย เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่มักจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสกปรกและมอมแมม เล็บมือและเท้ายาว และคำดูเป็นที่น่ารังเกียจต่อคนที่อยู่บนท้องถนน แต่เป็นเหตุผลของเด็กเร่ร่อนเองในการที่จะใช้เป็นเครื่องมือทำมาหาเลี้ยงชีพ ซึ่งการที่ต้องทำในลักษณะนั้นก็เพราะว่าจะได้รับความสนใจมากขึ้น ส่วนเด็กในครอบครัวเร่ร่อนนั้นส่วนใหญ่จะแต่งกายเรียบร้อย ดูสะอาด เสื้อผ้าซักเรียบร้อยเล็บมือไม่ดำมาก เหตุผลของพ่อแม่คือไม่อยากที่จะให้ใครมาดูถูกลูกของตัวเอง

ผู้วิจัยพบว่า เมื่อครอบครัวเร่ร่อนได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ที่มีกลุ่มอื่นอาศัยอยู่ก่อนแล้วจะไม่มีปัญหาแต่อย่างใด มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันระหว่างครอบครัว มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น ถ้าคนหนึ่งถูกตำรวจจับและอีกครอบครัวหนึ่งพอที่จะมีเงินอยู่บ้าง ครอบครัวนั้นจะไปเสียค่าปรับให้ และคอยชดใช้คืนในภายหลัง ระหว่างครอบครัวมีการทะเลาะกันบ้างและบางครั้งก็รุนแรงถึงขั้นทำร้ายร่างกายกัน ส่วนใหญ่จะเป็นเพราะเมาสุรา ถ้าครอบครัวไหนทนอยู่ไม่ได้ก็จะย้ายหนีออกไป ในเรื่องยาเสพติดนั้น ผู้วิจัยพบว่าถ้ามีครอบครัวใดที่ขายยาเสพติดครอบครัวนั้นจะถูกครอบครัวอื่นขับไล่จนอยู่ไม่ได้ เนื่องจากครอบครัวที่ขายยาเสพติดจะเป็นตัวชักนำปัญหามาให้ นั่นก็คือตำรวจนั่นเอง

นอกจากนี้ปัญหาที่เด็กในครอบครัวเร่ร่อนและเด็กเร่ร่อนได้เผชิญอยู่นั้นส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

- ไม่มีงานทำ
- ไม่มีที่อยู่อาศัย
- ขาดการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐในด้านต่าง ๆ
- ถูกทำร้าย
- โอกาสทางการศึกษา
- ขาดอำนาจในการต่อรอง
- ใช้ยาเสพติด

- ถูกล่อลวงให้ขายบริการ (เด็กเร่ร่อนตัวคนเดียว)

ปัญหาดังที่กล่าวมานี้รัฐบาลยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหา ทำให้ปัญหาของเด็กเร่ร่อนและเด็กในครอบครัวเร่ร่อนยังคงมีอยู่ และหลังไหลกันเข้ามาอยู่ตลอดเวลาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวในการแก้ปัญหาของรัฐบาล

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษากลุ่มเด็กในครอบครัวเร่ร่อน ผู้วิจัยพบว่าครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้อพยพมาจากต่างจังหวัดทั้งสิ้น สาเหตุใหญ่ มาจากการไม่มีงานทำ, ไม่มีอาชีพที่จะรองรับและอยากที่เข้ามาแสวงหาโอกาสและสิ่งดี ๆ ให้กับตัวเอง ครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้จะไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐบาลและถูกเลือกปฏิบัติ ขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นคนกลุ่มล่างของสังคมเมือง

ผู้วิจัยพบว่าเด็กเร่ร่อนที่เราเห็นตามท้องถนนนั้น ส่วนใหญ่เคยอยู่กับครอบครัวเร่ร่อนมาก่อนและจากการที่ครอบครัวเร่ร่อนไม่สามารถหลุดพ้นจากสภาพที่ต้องเร่ร่อน เมื่อบุตรในครอบครัว เร่ร่อนเหล่านี้เติบโตขึ้นก็มีโอกาสสูงที่จะเกิดแรงผลักดันให้เด็กในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้ออกจากครอบครัวของตนเองเพื่อออกมาใช้ชีวิตดำเนินตามรอยเดิมที่พ่อแม่เคยทำไว้ในอดีต และเป็นการย่ำรอยเดิมที่พ่อแม่ตัวเองเคยย่ำไว้ในอดีต

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. รัฐบาลควรมีนโยบายจัดสรรที่ทำกินให้กับประชาชนที่ยากไร้ ไม่มีที่ดินทำกินในท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้างงานและรายได้ให้กับประชาชน
2. รัฐบาลควรมีการส่งเสริม และสนับสนุนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีการส่งเสริมการสร้างงานในท้องถิ่น เพื่อเป็นการป้องกันการอพยพย้ายถิ่นฐานจากชนบทสู่เมือง
3. รัฐบาลควรมีนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการเพื่อมีการจัดการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้กับกลุ่มเด็กเร่ร่อนในครอบครัวเหล่านี้เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเร่ร่อนในครอบครัว ได้เข้าเรียนในระบบการศึกษาเหมือนกับเด็กปกติทั่วไป และควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร ในโรงเรียนให้แก่ครูหรือบุคลากรในโรงเรียนให้มีความเข้าใจถึงลักษณะพิเศษของกลุ่มเด็กเหล่านี้ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการรับรู้เรื่องสิทธิเด็กและปัญหาเด็กเร่ร่อนแก่สังคม
4. รัฐบาลควรมีนโยบายให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยกรมประชาสงเคราะห์ จัดสรรที่พักพิงอย่างเป็นทางการหลักแหล่งให้แก่ครอบครัวที่ออกมาเร่ร่อนแล้ว เพื่อให้ครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้ มีที่อยู่อย่างมั่นคงและปลอดภัยและเป็นการเอื้อต่อการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ รวมทั้งติดตามและประเมินผลต่อการให้การช่วยเหลือเหล่านั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน

5. รัฐบาลควรมีนโยบายให้กระทรวงแรงงาน โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดสถานที่สำหรับฝึกอาชีพต่าง ๆ เฉพาะกลุ่มให้กับเด็กและครอบครัวที่ออกมาเร่ร่อน เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในการหารายได้ และสนับสนุนให้น้ำความรู้ในวิชาชีพเหล่านั้นกลับไปสร้างงานสร้างรายได้ ให้กับตนเองและครอบครัวในท้องถิ่น

6. รัฐบาลควรสนับสนุนเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาเด็ก และครอบครัวเร่ร่อนโดยมีแผนการปฏิบัติการทั้งระดับอำเภอและจังหวัด ให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน รวมถึงสนับสนุนงบประมาณให้แก่องค์กรต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

4.2.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

1. ในการปฏิบัติงานควรให้นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยาเข้าไปทำงานในพื้นที่เพื่อ ศึกษาปัญหา และสภาพความเป็นอยู่ อันจะนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม และเพื่อให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยามีความเข้าใจถึงปัญหาและเข้าใจในตัวเด็กและครอบครัวได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลถึงการทำงานในการให้การสงเคราะห์ได้อย่างแท้จริง

2. สภาพการดำรงชีวิต และสภาพปัญหาของเด็กเร่ร่อน และครอบครัวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และต้องใช้ความเข้าใจ รวมถึงความตั้งใจจริงในการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ ดังนั้นเพื่อให้ บุคคลที่จะทำงานในการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มเด็กเร่ร่อนและครอบครัวเหล่านี้มี ทศนคติและมุมมองที่ดีต่อเด็กและครอบครัวเร่ร่อน จึงควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้กับบุคลากรในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น

- ผู้บริหารโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้กับเด็กในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้เข้ารับการศึกษาศึกษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเรียนหนังสือในระบบโรงเรียน ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเหมือนกับเด็กอื่นทั่วไป อันจะนำไปสู่แนวทางการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

- ครู ซึ่งมีหน้าที่อบรม และถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่ดีให้กับศิษย์ ย่อมไม่เลือกปฏิบัติกับเด็กเพียงเพราะเป็นเด็กเร่ร่อน ซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนกับเด็กทั่วไป ครูควรเอาใจใส่ในตัวเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกันในทุกด้าน เพราะการกระทำเช่นนั้นจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการศึกษากับบุคลากรทางการศึกษาทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาด้วยเช่นกัน แต่หากว่าครูเลือกปฏิบัติระหว่างเด็กทั่วไปกับเด็กเร่ร่อนอย่างแตกต่างกันแล้ว อาจทำให้เด็กเร่ร่อนเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการศึกษา โดยเด็กจะไม่อยากเรียนหนังสือ เพราะไม่อยากมาโรงเรียน และไม่ต้องการได้รับการปฏิบัติตัวที่แตกต่างกัน

- นักสังคมสงเคราะห์ ในทุกหน่วยงานควรให้ความเข้าใจ และความสำคัญกับปัญหาต่างๆ ของเด็กเร่ร่อนและครอบครัว นอกจากนั้นแล้วก็ควรมีความตั้งใจจริงในการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ เพื่อให้ปัญหาเหล่านั้นได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ

- นักจิตวิทยา ในทุกหน่วยงานควรมีความเอาใจใส่ในทุกปัญหาของเด็กเร่ร่อนและครอบครัว อีกทั้งในด้านจิตใจของเด็กเร่ร่อน และครอบครัวด้วย นักจิตวิทยาจะต้องคอยให้คำแนะนำปรึกษาที่เหมาะสม เพื่อให้ปัญหาเหล่านั้นได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง

- หมอ และพยาบาล ควรมีจรรยาแพทย์ที่ดี คือไม่เลือกปฏิบัติอย่างใดเฉพาะกับคนทั่วไป แต่ละเลยที่จะให้การรักษายาบาลที่ดีกับเด็กเร่ร่อน และครอบครัว เพียงเพราะพวกเขาเหล่านั้นเป็นกลุ่มคน

ด้อยโอกาสของสังคม เพราะหากเป็นเช่นนั้นแล้ว เด็กเร่ร่อนและครอบครัวก็จะไม่ได้รับการช่วยเหลือและบรรเทาความเจ็บป่วยได้อย่างแท้จริง

- เจ้าของกิจการ ในทุกองค์กรหรือหน่วยงาน ควรเปิดโอกาสให้เด็กเร่ร่อน และครอบครัว เข้าทำงานในองค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ นั้น เพื่อให้เด็กเร่ร่อนและ ครอบครัวเหล่านี้มีโอกาสสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพนั้น ๆ อันจะส่งผลให้มี ความสามารถในการยังชีพอย่างอยู่รอด และไม่เป็นการระของสังคมต่อไป

3. หน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กและครอบครัวเร่ร่อน ควรให้อิสระและความคล่องตัวในการทำงานกับบุคลากรในหน่วยงาน

4. สื่อมวลชนควรรณรงค์ให้ครอบครัวและสังคมมีความเข้าใจ และตระหนักถึงบุคลากรในครอบครัว เพื่อระดมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างความมั่นคงในสถาบันครอบครัว

บรรณานุกรม

- กันยา สุวรรณแสง ผศ.ดร. การพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาสน์, 2533.
- คณาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : กิ่งจันทร์การพิมพ์, 2532.
- นพมาศ ธีรเวคิน. ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นวลลออ สุภาผล ผศ. ทฤษฎีบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร, 2527.
- วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์. ครูหยุยกับเด็กแว่น. ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2537.
- สมพงษ์ จิตระดับ ดร. วัฒนธรรมเด็กแว่นในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ภาคผนวก

สรุปข้อมูลของกรณีศึกษา

น้องฝ้าย (นามสมมติ) อายุ 13 ปี

น้องฝ้ายและครอบครัวอพยพมาจาก จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณสนามหลวงและหลังศาลฎีกา เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณสนามหลวงและหลังศาลฎีกาสืบต่อมา

วิถีการดำเนินชีวิต

น้องฝ้ายจะพักอาศัยอยู่บริเวณหลังศาลฎีกา บริเวณท้องสนามหลวงใกล้กับอุ้งเมสส์สาย 32 , 64 , 512 เป็นพื้นที่สามเหลี่ยมที่ทางราชการจัดตั้งไว้ให้ในบริเวณพื้นที่จะมีครอบครัวลักษณะเดียวกันนี้ประมาณ 7 - 8 ครอบครัวที่เข้ามาพักอาศัยด้วยโดยจะกางมุ้งนอนติด ๆ กัน น้องฝ้ายจะตื่นประมาณ 07.30 - 08.00 น. เมื่อตื่นนอนแล้วจะมุ่งหน้าไปที่วัดมหาธาตุหรือวัดโพธิ์ เพื่อขอข้าววัดโดยจะไปกับแม่ เมื่อได้ข้าวมาแล้วจะนำกลับมาที่พักและกินข้าว ประมาณ 10.00 น. น้องฝ้ายและแม่ก็จะเริ่มออกเดินทางเก็บขวดน้ำและกระป๋องเริ่มตั้งแต่แยกบ้านหม้อ วัดโพธิ์ ท่าเตียน ท่าช้าง ท่าพระจันทร์ ตรงมายังถนนพระอาทิตย์ บางลำภู ออกบริเวณถนนราชดำเนิน และกลับเข้าที่พักทางถนนแพ่งนรา ซึ่งจะสามารถมาบรรจบกับที่พักได้ ทั้งคู่จะกลับมาถึงที่พักประมาณ 14.00 - 15.00 น. จะอาบน้ำและพักผ่อน ส่วนน้องฝ้ายอาจจะนอนและตื่นมาเล่นกับเพื่อนๆ อีกครั้งในตอนเย็น ๆ และจะนอนอีกครั้งประมาณ 22.00 ถึง 23.00 น.

สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวน้องฝ้ายจะอาบน้ำใกล้กับบริเวณที่พักอาศัยเนื่องจากมีแท่งค้ำน้ำที่ทางราชการจัดไว้ให้ ซึ่งนับว่าสะดวกสบายพอสมควร แต่จะเป็นการอาบน้ำกลางแจ้ง รวมไปถึงการซักเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายด้วย ส่วนวิธีการขับน้ำนั้นจะใช้ห้องน้ำของทางวัดเป็นที่ขับน้ำในตอนกลางวัน ส่วนตอนกลางคืนนั้นจะแอบถ่ายตามสุขุมพุ่มไม้บริเวณใกล้กับที่พักอาศัย เนื่องจากจะอยู่ในที่ลับตาพอสมควร

การแต่งกาย

น้องฝ้ายจะแต่งกายสะอาดพอสมควรเนื่องจากมีผู้ปกครองคอยดูแลเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา อาจจะ เป็นเพราะว่าน้องฝ้ายเริ่มจะโตเป็นสาวแล้วก็ได้ เสื้อผ้าที่ซื้อมาจะดูถูกตักไว้ตามต้นไม้และสนามหญ้า เสื้อผ้า จะได้จากคนที่นำมาบริจาคและครูที่นำมาบริจาค

การใช้จ่ายเงิน

น้องฝ้ายจะได้รับเงินประมาณครั้งละ 5-10 บาท แต่จะไม่ได้ทุกวัน เนื่องจากผู้ปกครองต้องรวบรวม เศษกระป๋อง และ ขวดน้ำพลาสติก ไปขายเสียก่อน เงินที่ได้จะนำไปใช้ซื้อขนม ของเล่น น้องฝ้ายจะไม่มีการ เก็บออมเงิน เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีการสอนให้รู้จักการเก็บออม และการฝากธนาคารก็ดูเหมือนว่าจะเป็น เรื่องที่ยุ้งยากมากสำหรับคนกลุ่มนี้

ยาเสพติดและการพนัน

ในรายของน้องฝ้ายจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและการพนัน มีแต่ผู้ปกครองที่มีการใช้ยาเสพติด ประเภทยาบ้า (บิดาของน้องฝ้าย ปัจจุบันนี้ถูกจับ) ส่วนมารดาของน้องฝ้ายจะมีการใช้ประเภทยาหรืและซื้อ หวยใต้ดิน และ ลีดเตอร์

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

น้องฝ้ายจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือ ประเภทไปเช้าเย็นกลับซึ่งแล้วแต่กรณี
2. เกี่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะใน ขณะที่มีงาน โดยจะให้น้องฝ้ายเดินเที่ยวดูสิ่งของต่าง ๆ และ บิดามารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
3. เกี่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

น้องฝ้ายจะไม่พูดจาหยาบค้าย จะแทนตัวเองว่า "หนู" และจะพูดมีหางเสียงลงท้ายด้วยคำว่า " ค่ะ " ทุกครั้ง ซึ่งจะแตกต่างจากเด็กเร่ร่อนที่อยู่เพียงลำพัง แสดงเห็นว่าครอบครัวที่มีผู้ปกครองคอยดูแลวาดขัน นั้น เด็กจะไม่มีการใช้คำหยาบค้าย ซึ่งการที่เด็กใช้คำพูดหยาบค้ายนั้น เด็กอาจจะใช้เป็นเกราะป้องกันคน อื่นๆ มาทำร้ายเขาก็ได้

ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

น้องฝ้ายมองตัวเองอย่างมีคุณค่า มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ น้องฝ้ายรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้น

ทัศนคติต่อครอบครัว

“หนูรักพ่อ จะรอพ่อก่อน แล้วค่อยเข้าเรียน”

คำพูดของน้องฝ้ายแสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างพ่อและลูกได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าในขณะนี้ พ่อของน้องฝ้ายนั้นติดคุกอยู่ในคดียาบ้า ยังไม่ออกมา แต่พ่อก็เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อครอบครัวและน้องฝ้ายเป็นอย่างดี ทำให้มารดาของน้องฝ้ายต้องเอน้องฝ้ายออกจากโรงเรียนก่อน ก่อนที่จะส่งเข้าเรียนใหม่เมื่อพ่อ น้องฝ้ายออกมาจากคุกก่อน

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

น้องฝ้ายดูเหมือนจะมีเพื่อนอยู่ไม่มากนัก จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน , ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา น้องฝ้ายจะไม่เข้าร่วมกับกลุ่มเด็กคนอื่น แม้กระทั่งเด็กในชุมชนหรือเด็กเร่ร่อนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง นอกจากจะเข้ามาเล่นกับน้องฝ้ายเอง อาจเป็นเพราะว่า น้องฝ้ายโตมากแล้วก็ได้ (อาจเกิดอันตรายได้)

ทัศนคติต่อสังคม

ในเรื่องความรู้สึกต่อสังคมนั้น เด็กวัยขนาดน้องฝ้ายยังไม่สามารถคิดไปไกลได้มากขนาดนั้นได้ เด็กไม่รู้เลยว่าสังคมมองเขาอย่างไร คำว่า “ สังคม ” อาจจะกว้างเกินไปสำหรับเด็ก เด็กขนาดน้องฝ้ายรู้แต่ว่าเขา มีพ่อและแม่ที่รักเขา และครอบครัวที่อยู่ใกล้เคียง ใครพูดดีด้วย , ทำดีด้วย น้องฝ้ายก็จะรักเขา ใครมาดุด่า ว่ากระทบกระทั่งว่าเป็นคนเร่ร่อน น้องฝ้ายเกลียดเขา ไม่อยากจะเล่นด้วย ไม่พูดด้วย

“ หนูอยาย ที่เขาว่าเราไม่มีบ้านอยู่ต้องนอนข้างถนน รู้สึกไม่ชอบ และเกลียดคนที่มาว่าเรา ”

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

น้องฝ้ายเคยเรียนหนังสือมาบ้าง แต่ไม่จบเนื่องจากบิดาติดยาบ้าและสั่งให้มารดาพาน้องฝ้ายออกมา ก่อน เมื่อตัวบิดาออกจากคุกมาแล้ว ค่อยนำกลับเข้าไปเรียนใหม่ ทำให้น้องฝ้ายขาดโอกาสในการเรียนไปอย่างน่าเสียดาย

น้องฝ้ายบอกว่าชอบเรียนหนังสือ แต่ไม่ชอบครูที่โรงเรียน เนื่องจากครูที่โรงเรียนชอบดูเวลาที่น้องฝ้ายทำงานช้า ไม่ทันเพื่อน ๆ แต่น้องฝ้ายจะขยันในการทำการบ้าน และกระตือรือร้นในการที่จะไปโรงเรียน สะท้อนให้เห็นถึงการรักและเอาใจใส่ในการศึกษาเป็นอย่างดี

“หนูอยากเป็นหมอ เวลาพ่อแม่และพี่ ๆ (หมายถึงเพื่อนบ้านละแวกใกล้เคียง)

เจ็บป่วยจะได้มารักษากับหนู ”

จากคำพูดของน้องฝ้ายสะท้อนให้เห็นถึงหน่วยงานของรัฐที่มักเลือกปฏิบัติ ทำให้คนด้อยโอกาสกลุ่มนี้ ถ้ามีทางเลือกเขาจะไม่เข้าไปใช้บริการของรัฐ

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของการกิน น้องฝ้ายไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่มีคุ่มแดดคุ่มฝนเขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง, เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา เด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการศึกษา น้องฝ้ายก็เช่นเดียวกัน การที่ผู้ปกครองอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัด ทำให้น้องฝ้ายขาดการศึกษารั้งหนึ่งแล้ว เมื่อเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ การไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง การย้ายที่อยู่บ่อย ๆ การถูกเทศกิจไล่จับยึดข้าวของ ซึ่งบางส่วนเป็นอุปกรณ์การศึกษา ทำให้น้องฝ้าย เรียนไม่ต่อเนื่อง และประเด็นสำคัญเมื่อบิดาถูกจับติดคุก ทำให้น้องฝ้ายต้องออกจาก โรงเรียนกลางคัน ทำให้อนาคตที่จะได้รับการศึกษานั้น ต้องดับวูบลงไป

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย น้องฝ้ายนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้น เนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับสวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มี แต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว น้องฝ้ายจะมีปัญหาในเรื่องการที่ไม่มีพ่ออยู่เคียงข้าง เนื่องจากบิดาของน้องฝ้ายจะเป็นผู้ที่มัวติดต่อกับน้องฝ้ายเป็นอย่างมาก การตัดสินใจทุกอย่างมาจากพ่อ เมื่อไม่มีพ่อน้องฝ้ายจะดูเศร้าโศกเศร้าเมื่อเวลาทำกิจกรรม ไม่กล้าที่จะตัดสินใจ ถนัดที่จะเป็นผู้ตามมากกว่า พฤติกรรมนี้จะแสดงออกมาเมื่อ

น้องฝ้ายจะตัดสินใจอะไรก็ตาม จะใช้เวลาคิดที่นาน และมองหน้าคนที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ

เรื่องเพื่อน จากการที่น้องฝ้าย ไม่ได้คบกับกลุ่มเพื่อนมากมายนัก ทำให้น้องฝ้ายไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ เนื่องจากทุกคนมาจากพื้นฐานใกล้เคียงกัน อยู่บริเวณเดียวกัน นิสัยใจคอเหมือนกัน

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม น้องฝ้ายคิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครชอบหรือต้องการจะคบกับครอบครัวของน้องฝ้าย รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา น้องฝ้ายเคยได้ยินคนที่มาพูดแล้วรู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเช่นนั้น บางครั้งน้องฝ้ายคิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่า เป็นคนที่คนรอบข้าง (สังคม) ไม่ต้องการ

เรื่องความประพฤติ น้องฝ้ายมีความประพฤติดี ไม่ดื้อและซนมากนัก

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับน้องฝ้ายนั้น เริ่มตั้งแต่ หน่วยงานภาครัฐ ทั้งโรงเรียน , โรงพยาบาล ไม่ได้ให้ความสนใจกับเด็กเร่ร่อนอย่างน้องฝ้าย เลือกปฏิบัติ พยายามทำให้เด็กในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้มีเทียบเท่ากับคนปกติ โดยไม่ได้คำนึงถึงพื้นฐานของเด็กว่าเป็นอย่างไรทำให้เด็กในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้เกิดความเบื่อหน่าย และถูกกดดันเป็นอย่างมาก

บุคลากรในโรงเรียน หรือโรงพยาบาล ควรให้ความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน หาปัญหาว่าทำไมเด็กถึงเป็นแบบนี้ และควรลงไปทำงานในลักษณะเชิงรุก เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหา

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

น้องฝ้ายมีความคาดหวังในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตน้องฝ้ายอยากจะเป็นหมอเพื่อที่จะรักษาให้แก่ครอบครัวของตนเอง น้องฝ้ายรู้ว่าการศึกษาคจะทำให้น้องฝ้ายออกจากสภาพแบบนี้ได้

จากการที่น้องฝ้ายคาดหวังว่าการศึกษาคจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่น้องฝ้ายได้รับกลับมีน้อยนิดเหลือเกิน ทำให้เรามองเห็นได้ว่าอนาคตของน้องฝ้ายจะลงเอยอย่างไร

สวัสดิการ

สวัสดิการที่น้องฝ้ายได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดมหาธาตุ
2. ศูนย์บริการสาธารณสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. ต้องการมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. ต้องการเข้ารับการศึกษ
3. ต้องการให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
4. สวัสดิการในด้านการรักษาพยาบาล

ด.ช.หัสตินทร์ (นามสมมุติ) อายุ 12 ปี

ด.ช.ติน และครอบครัวอพยพมาจาก จังหวัดพิษณุโลก ไม่มีญาติพี่น้องบิดาและมารดาจึงพา เข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพฯ มหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณสนามหลวงและหลังศาลฎีกา เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณสนามหลวงและหลังศาลฎีกาสืบต่อมา

วิถีการดำเนินชีวิต

“ติน” จะพักอาศัยอยู่บริเวณหลังศาลฎีกา บริเวณท้องสนามหลวงใกล้กับอุ้งระเมสสาย 32, 64, 512 เป็นแดนที่สามเหลี่ยมที่ทางราชการจัดตั้งไว้ให้ในบริเวณแดนนี้จะมีครอบครัวลักษณะเดียวกันนี้ประมาณ 7 - 8 ครอบครัวที่เข้ามาพักอาศัยด้วยโดยจะกางมุ้งนอนติด ๆ กัน “ติน” จะตื่นประมาณ 07.30 - 08.00 น. เมื่อตื่นนอนแล้วจะมุ่งหน้าไปที่วัดมหาธาตุหรือวัดโพธิ์ เพื่อขอข้าววัดโดยจะไปกับแม่ เมื่อได้ข้าวมาแล้วจะนำกลับมาที่พักและกินข้าว ประมาณ 10.00 น. ด.ช.ติน และแม่ก็จะเริ่มออกเดินทางเก็บขวดน้ำและกระป๋องเริ่มตั้งแต่บริเวณรอบ ๆ สนามหลวงท่าพระจันทร์และในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งคู่จะกลับมาถึงที่พักประมาณ 14.00 - 15.00 น. จะอาบน้ำและพักผ่อน ส่วน ด.ช.ติน อาจจะนอนและกลับไปเก็บขวดน้ำ อีกครั้งในตอนเย็น ๆ ที่มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ และรอบ ๆ สนามหลวงอีกครั้งในตอนมืด เนื่องจากจะมีคนมาเที่ยวกันเยอะและจะนอนอีกครั้งประมาณ 22.00 - 23.00 น.

สถานที่อาบน้ำชำระร่างกาย

ครอบครัวของ ด.ช.ตินจะอาบน้ำใกล้กับบริเวณที่พักอาศัย เนื่องจากมีถังค์น้ำที่ทางราชการจัดไว้ให้ ซึ่งนับว่าสะดวกสบายพอสมควร แต่จะเป็นการอาบน้ำกลางแจ้ง รวมไปถึงการซักเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย

ด้วย ส่วนวิธีการชั้บถ่ายนั้นจะให้ห้องน้ำของทางวัดเป็นที่ชั้บถ่ายในตอนกลางวัน ส่วนตอนกลางคืนนั้นจะแอบถ่ายตามสุ่มทุมพุ่มไม้บริเวณใกล้กับที่พักอาศัย เนื่องจากจะอยู่ในที่ลับหูลับตาพอสมควร

การแต่งกาย

ด.ช.ดิน จะแต่งกายมอมแมม เนื่องจากมีผู้ปกครองไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่ อาจจะเป็นเพราะว่าดินเริ่มจะโตและมักจะรู้สึกรำคาญเวลาใครมาพูดหรือเข้าชี้ กับเขา เสื้อผ้าไม่สนใจที่จะซัก ดินมักจะเอามาหมกไว้ แม่เองก็มักจะไม่ได้ตามเก็บ ทำให้เสื้อผ้าของดินมักไม่สะอาด บางครั้งดินจะใส่เสื้อผ้าตัวเดิมอยู่ถึง 2 - 3 วัน เสื้อผ้าจะได้จากการบริจาค

การใช้จ่ายเงิน

ดินจะได้มีเงินประมาณครั้งละ 30-50 บาท เนื่องจากต้องรวบรวมเศษกระป๋อง และ ขวดน้ำพลาสติกไปขายเอง เงินที่ได้จะนำไปใช้ซื้อขนม ของเล่น และถึงจะแบ่งไว้ให้แม่ จะไม่มีการเก็บออมเงิน เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีการสอนให้รู้จักการเก็บออม และการฝากธนาคารก็ดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากสำหรับคนกลุ่มนี้ เนื่องมาจากหลักฐานต่าง ๆ ที่มีไม่ครบ

ยาเสพติดและการพนัน

ในรายของ ดิน จะเริ่มเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น บุหรี่ ผู้วิจัยพบว่าดินเริ่มมีการสูบบุหรี่แต่ไม่บ่อยครั้ง ส่วนผู้ปกครองของดินนั้น มีการสูบบุหรี่ และดื่มสุรากันทุกเย็น โดยใช้เงินจากที่ได้มาจากการเก็บขวดน้ำและกระป๋องนั่นเอง ยังไม่พบว่าดินมีการดื่มสุรา

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

ดินจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเย็นกลับซึ่งแล้วแต่กรณี

2. เที่ยวด้วยตัวเอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยจะเดินดูภาพยนตร์ ของกินหรือเล่นเกม ต่าง ๆ จะไม่มีการออกเก็บขวดน้ำหรือกระป๋อง จนกว่าจะเสร็จงาน

3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวตามห้างสรรพสินค้า สิ่งที่ดินชอบมากที่สุดการเล่นเก้มตู้คอมพิวเตอร์ ดินบอกว่าสนุกและตื่นเต้น จะออกไปกับเพื่อนประมาณ 3 - 4 คน ห้างสรรพสินค้าที่ไปคือ พาต้า ปิ่นเกล้า และ เซ็นทรัล ปิ่นเกล้า

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

กลุ่มของดินจะมีการใช้ภาษาแทนตัวเองว่า “กู” และ “มึง” แต่พูดกับบุคคลที่อายุน้อยกว่าเช่น ฝ้าย ดินจะเรียนตัวเองว่าพี่แทน เป็นการแสดงให้เห็นว่า ดินมีการแบ่งแยกกลุ่มที่ชัดเจน ดินจะพูดจาห้วน ๆ

ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

ดิน มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง แต่บางครั้งก็น้อยใจตนเอง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ ดินรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้นจากการที่ผู้วิจัยสอบถามบิดาและมารดาของดิน ได้รับคำตอบว่า “ไม่นานก็จะพาตินกลับบ้านแล้วจะพาไปเรียนหนังสือที่บ้านเดิม” แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าอากาศที่จะกลับไปภูมิลำเนาเดิมนั้น เป็นไปได้ยากมากเนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจดังที่กล่าวมา

ทัศนคติต่อครอบครัว

“ผมก็รออยู่ เมื่อไร พ่อจะพาผมไปเข้าเรียนเสียที ผมอยากจะแต่งชุดนักเรียน ไปเรียน เหมือนคนอื่น “

คำพูดของดิน คงบอกได้ว่าลึก ๆ ในใจของดินก็อยากที่จะได้รับการศึกษา แต่ดินไม่เข้าใจว่าเหตุผลอันใดที่ทำให้พ่อเขาไม่ส่งเขาเข้ารับการศึกษเสียที ดินมองว่าทำไมพ่อต้องกินเหล้า น่าจะเหลือเงินไว้ให้เขาเข้าเรียนหรือทำประโยชน์ได้ ในกรณีที่ดินคิดแบบนี้และบิดายังนำเงินไปกินเหล้าอยู่อย่างนี้อาจจะทำให้ดินมีทัศนคติต่อครอบครัวในแง่ลบก็เป็นไปได้

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อนของดินแต่ละคนส่วนใหญ่จะเป็นเด็กเร่ร่อน ดินอยู่ใกล้ชิดกับเด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้และอาจจะมีแนวโน้มที่จะทำหรือดำเนินวิถีชีวิตตามเด็กกลุ่มนี้ก็ได้ ถ้ายังคลุกคลีกับกลุ่มเด็กเหล่านี้อยู่ อันเนื่องมาจาก ทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่ครอบครัวไม่สนองตอบต่อความต้องการของดินได้

ทัศนคติต่อสังคม

ในเรื่องความรู้สึกต่อสังคมนั้น เด็กวัยขนาด ดิน พอมองออกว่า สังคมไม่ต้องการคนแบบดิน และเพื่อน ๆ อีกหลายคน ดินรู้ได้จากการที่ไปโรงพยาบาลหรือตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มักจะได้รับการปฏิเสธ ใครมาดุว่า ว่ากระแทกกระแทกว่าเป็นคนเร่ร่อน ดินจะโมโห และอยากจะกระโดดชก ไม่อยากจะเล่นด้วย ไม่พูดด้วย

“ผมเกลียดที่เขาว่าเราไม่มีบ้านอยู่ต้องนอนข้างถนน รู้สึกไม่ชอบและเกลียดคนที่มาว่าเราอยากจะทำอะไร มั่น “

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

ดินเคยเรียนหนังสือมาบ้าง จบ ชั้น ป. 3 อ่านเขียนไม่ค่อยจะคล่อง แต่ไม่จบเนื่องจากบิดาได้พาเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ ซึ่งเป็นงานรับเหมาก่อสร้าง ดินบอกว่าชอบเรียนหนังสือ แต่เมื่อ พ่อ ย้ายที่ทำงานบ่อย ๆ ทำให้เขาเรียนไม่รู้เรื่อง

“ถึงตอนนี้ผมก็ยังอยากที่จะเรียนอยู่ ผมอยากเป็นตำรวจ อยากเรียนที่เก่า เพราะครูใจดี”

จากคำพูดของดินเราจะเห็นว่าปัจจัยหลายอย่างของเด็กทำให้เด็กอย่างดินขาดโอกาสทางการศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย ปัญหาการย้ายงานของผู้ปกครอง , ความไม่แน่นอนของรายได้ ส่งผลให้ดินเริ่มอยากเรียนน้อยลงไป และเห็นว่าถ้าครูดีต่อเด็กแล้วเด็กก็ไม่มีความคิดที่จะไม่หนีเรียนเลย

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของการกิน ดินไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หามาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หามาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่มีคุ่มแดดคุ่มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง, เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา เด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการศึกษา ดิน ก็เช่นเดียวกัน การที่ผู้ปกครองอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัด ทำให้ ดิน ขาดการศึกษาครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ การไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง การย้ายที่อยู่บ่อย ๆ ความไม่แน่นอนของรายได้ การถูกเทคนิคไล่จับยึดข้าวของ ซึ่งบางส่วนเป็นอุปกรณ์การศึกษา ทำให้ดิน เรียนไม่ต่อเนื่อง และประเด็นสำคัญเมื่อขาดการสนับสนุนจากครอบครัว ทำให้ดิน ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ารับการศึกษ

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย ดินนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยากินเองนั้น เนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาลมีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะทำให้เกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว ดินจะมีปัญหาในเรื่องการที่บิดาและมารดามักจะตีมีสุรากัน เป็นประจำในทุก ๆ เย็น และมักจะปากเสียงกันทุกครั้ง ส่งผลให้บางครั้ง ดินมีอาการเซื่องซึมและมักจะอยู่รวมกับกลุ่มเพื่อน ๆ มากกว่าพ่อหรือแม่

เรื่องเพื่อน จากการที่ดินมีเพื่อน ๆ ที่เป็นกลุ่มเด็กเร่ร่อนนั้น หากเราจะมองเราก็จะเห็นว่าเขาอยู่ในวัยที่ใกล้เคียงกันพูดกันเข้าใจจึงชอบอยู่กับเพื่อนกลุ่มนี้มากกว่า

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม ดินคิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครชอบ หรือต้องการจะคบกับครอบครัวของเขา รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา ดินเคยได้ยินคนที่มาพูดแล้วรู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเช่นนั้น บางครั้งดินคิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่า เป็นคนที่คนรอบข้าง (สังคม) ไม่ต้องการ

เรื่องความประพฤติ ดินมีความประพฤติดี ไม่ดื้อ และขมมากนัก และชอบอยู่กับเพื่อน ๆ มากกว่าแต่จะเป็นผู้ตาม

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับดินนั้น เริ่มตั้งแต่ หน่วยงานภาครัฐ ทั้งโรงเรียน, โรงพยาบาล ไม่ได้ให้ความสนใจกับเด็กเร่ร่อนอย่างดิน เลือกปฏิบัติ พยายามทำให้เด็กในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้มีเทียบเท่ากับคนปกติ โดยไม่ได้คำนึงถึงพื้นฐานของเด็กว่าเป็นอย่างไรทำให้เด็กในครอบครัวเร่ร่อนเหล่านี้เกิดความเบื่อหน่าย และถูกกดดันเป็นอย่างมาก อีกทั้งปัญหาที่มาจากผู้ปกครองเองที่ไม่สนใจในเรื่องต่าง ๆ ของบุตร มองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย อันอาจจะทำให้เกิดความกดดันและออกจากครอบครัวไปใช้ชีวิตเร่ร่อน เป็นเด็กเร่ร่อนอย่างเต็มตัว เพื่อสนองความต้องการของเขาเอง ที่ครอบครัวไม่สามารถที่จะสนองได้ บุคลากรในโรงเรียน หรือโรงพยาบาล ควรให้ความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน หาปัญหาว่าทำไมเด็กถึงเป็นแบบนี้ และควรลงไปทำงานในลักษณะเชิงรุก เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหา

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

ดินมีความคาดหวังในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตดินอยากจะเป็นตำรวจ ดินรู้ว่าการศึกษจะทำให้หลุดพ้นจากสภาพแบบนี้ได้ จากการที่ดินคาดหวังว่าการศึกษจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถิ่นตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่ดินได้รับกลับมีน้อยนิดเหลือเกิน ทำให้เรามองเห็นได้ว่าอนาคตของดินถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐและเอกชน หรือกระทั่งสถาบันครอบครัวแล้วโอกาสคงเลือนราง

สวัสดิการ

สวัสดิการที่ดินได้เข้าไปให้บริการ

1. การให้บริการต่าง ๆ ของครูข้างถนน
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง อยากจะเข้ารับการศึกษ
2. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
3. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล
4. สวัสดิการด้านการศึกษา

น้องจ๊อก (นามสมมุติ) อายุ 6 ปี

จ๊อก และครอบครัวมาจากชุมชนริมทางรถไฟ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ห้วยขวาง กรุงเทพฯ ฯ เป็นอีกครอบครัวหนึ่งซึ่งไม่ได้มาจากต่างจังหวัด แต่อพยพมาเพราะสาเหตุไฟไหม้บ้าน ไม่มีที่อยู่อาศัย ประจวบเหมาะกันในปีนั้น บิดาและมารดาได้แยกทางกันไปสร้างครอบครัวใหม่ น้องจ๊อกต้องมาอาศัยอยู่กับย่าและต้องออกจากบ้านที่เคยอาศัยอยู่ออกมาตั้งต้นที่บริเวณท้องสนามหลวงอาศัยนอนเพื่อที่จะหาทางดำเนินชีวิตต่อไป ต่อมาได้ยึดอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขายก่อนที่จะอพยพอีกครั้งมายังหลังศาลฎีกาและยึดเป็นที่อยู่อาศัยหลักบนอนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

วิถีการดำเนินชีวิต

น้องจ๊อกจะพักอาศัยอยู่บริเวณหลังศาลฎีกา บริเวณท้องสนามหลวงใกล้กับอุรุเมล์สาย 32 64 512 เป็นเส้นทางสามเหลี่ยมที่ทางราชการจัดตั้งไว้ให้ในบริเวณเส้นทางนี้จะมีครอบครัวลักษณะเดียวกันนี้ประมาณ 7 - 8 ครอบครัวที่เข้ามาพักอาศัยด้วยโดยจะกางมุ้งนอนติด ๆ กัน จ๊อกจะตื่นประมาณ 07.30 - 08.00 น. เมื่อตื่นนอนแล้วจะอาบน้ำส่วนย่าจะไปขอข้าวที่วัดมหาธาตุหรือวัดโพธิ์ เมื่อกินข้าวเช้าเสร็จแล้ว ย่าของจ๊อกก็จะออกไปเก็บขวดน้ำพลาสติก และกระป๋องโดยเริ่มตั้งแต่สนามหลวงทำพระจันทร์ , ทำเทียน และกลับมาอยู่ที่พักอาศัยจะเก็บบริเวณอุรุเมล์สาย 32, 64, 512 อีกครั้งหนึ่ง ส่วนจ๊อกจะเล่นอยู่บริเวณนั้นเนื่องจากยังเล็กอยู่จึงไม่ได้ออกไปเก็บเศษขวดน้ำและกระป๋อง

สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวจ๊อกจะอาบน้ำใกล้กับบริเวณที่พักอาศัยเนื่องจากมีแท่งน้ำที่ทางราชการจัดไว้ให้ ซึ่งนับว่าสะดวกสบายพอสมควร แต่จะเป็นการอาบน้ำกลางแจ้ง รวมไปถึงการซักเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายด้วย ส่วนวิธีการขับน้ำนั้นจะใช้ห้องน้ำของทางวัดเป็นที่ขับน้ำในตอนกลางวัน ส่วนตอนกลางคืนนั้นจะแอบถ่ายตามสุ่มทุมพุ่มไม้บริเวณใกล้กับที่พักอาศัย เนื่องจากจะอยู่ในที่ลับตาพอสมควร

การแต่งกาย

จ๊อกจะแต่งกายสะอาดพอสมควรเนื่องจากมีย่าคอยดูแลเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา อาจจะเป็นเพราะว่าจ๊อกเป็นหลานเพียงคนเดียว ผู้เป็นย่าจึงทุ่มเทความรักและเอาใจใส่อย่างเต็มที่ เสื้อผ้าที่ซักไว้จะถูกตากไว้ตามต้นไม้และสนามหญ้า เสื้อผ้าจะได้จากคนที่นำมาบริจาคและครูที่นำมาบริจาค

การใช้จ่ายเงิน

จ๊อกจะได้รับเงินประมาณครั้งละ 5 - 10 บาท แต่จะไม่ได้ทุกวัน เนื่องจากผู้ปกครองต้องรวบรวมเศษกระป๋อง และ ขวดน้ำพลาสติก ไปขายเสียก่อน เงินที่ได้จะนำไปใช้ซื้อขนม ของเล่น จ๊อกจะไม่มีเก็บออมเงิน เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีการสอนให้รู้จักการเก็บออม และการฝากธนาคารก็ดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากสำหรับคนกลุ่มนี้เนื่องจากว่าไม่มีหลักฐานเช่นบัตรประชาชน

ยาเสพติดและการพนัน

น้องจ๊อกและย่าไม่มีการใช้สารเสพติดและการพนัน

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

จ๊อกจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเียนกลับซึ่งแล้วแต่กรณี
2. เที่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยจะให้ย่าเป็นพาหนะเดินทางดูสิ่งของต่าง ๆ ส่วน ย่าจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน เช่นไปกับ น้องฝ้าย ดิน

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

จ๊อกจะไม่พูดจาหยาบคาย จะแทนตัวเองว่า “หนู” และจะพูดมีหางเสียงลงท้ายด้วยคำว่า “ครับ” ทุกครั้ง ซึ่งจะแตกต่างจากเด็กเร่ร่อนที่อยู่เพียงลำพัง แสดงเห็นว่าครอบครัวที่มีผู้ปกครองคอยดูแลกดดันนั้น เด็กจะไม่มีการใช้คำหยาบ เนื่องจากกลุ่มที่อยู่ด้วยกันนั้นมีการใช้ภาษาที่สุภาพซึ่งอาจจะเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ต้น

ทัศนคติ ,ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

จ๊อก มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง ร่าเริงและมองโลกในแง่ดี อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ จ๊อกรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้นเนื่องจากย่ามักจะบอกไว้เสมอ

ทัศนคติต่อครอบครัว

“ หนูรักย่า จะอยู่กับย่า ”

คำพูดของจ๊อกแสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างย่าและจ๊อกเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าในขณะนี้พ่อของจ๊อกนั้นไม่ทราบว่าจะไปอยู่ที่ไหน จ๊อกเองก็ไม่มีความรู้สึกผูกพันกับพ่อหรือแม่มากนักเนื่องจากไม่ค่อยได้รับการอบรมเลี้ยงดูมากนัก ส่วนใหญ่จ๊อกจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับย่า ย่าก็คือครอบครัวของจ๊อกนั่นเอง

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

จ๊อกมีเพื่อนอยู่ไม่มากนัก จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลูกคี่กันอยู่ตลอดเวลา จ๊อกจะไม่เข้าร่วมกับกลุ่มเด็กคนอื่น แม้กระทั่งเด็กในชุมชนหรือเด็กเร่ร่อนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง นอกจากจะเข้ามาเล่นกับจ๊อกเอง

ทัศนคติต่อสังคม

ในเรื่องความรู้สึกต่อสังคมนั้น เด็กวัยขนาดจ๊อกยังไม่สามารถคิดไปไกลได้มากขนาดนั้นได้ เด็กไม่รู้เลยว่าสังคมมองเขาอย่างไร คำว่า “สังคม” อาจจะกว้างเกินไปสำหรับเด็ก เด็กขนาดจ๊อกรู้แต่ว่า มีย่าที่รักเขา และครอบครัวที่อยู่ใกล้เคียง ใครพูดดีด้วย, ทำดีด้วย จ๊อกก็จะรักเขา ใครมาดุด่า ว่ากระแทกกระแทกว่าเป็นคนเร่ร่อน จ๊อกเกลียดเขา ไม่อยากจะเล่นด้วย ไม่พูดด้วย

“ทำไมเขาต้องมาว่าเราด้วยล่ะ ย่า เขาเกลียดเราหรือ”

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

จ๊อกยังไม่ได้ับการศึกษา ไม่เคยผ่านการเรียนอนุบาล แต่มีการเรียนเตรียมความพร้อมกับครูอาสาสอนที่มาสอนถึงที่พัก จ๊อกจะชอบการเรียนหนังสือมากตั้งใจเรียนที่ครูสอนและมีความคาดหวังว่าตัว

เองจะได้เข้าเรียนในปีการศึกษาหน้า (2545) ความคิดทัศนคติในเรื่องการศึกษาและโรงเรียนที่จะเข้าเรียน เป็นไปในทางบวก จ๊อกมีความคาดหวังสูง

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของการกิน จ๊อกไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอาหารมาให้กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่นั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง , เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา การที่จะได้รับการศึกษานั้นมีปัจจัยเกี่ยวข้องหลายประการเช่นความพร้อมในเรื่องที่อยู่อาศัย , หรือการเอาใจใส่กดดันจากผู้ปกครอง การที่ผู้ปกครองอพยพย้ายถิ่นฐานมา ทำให้จ๊อกขาดที่อยู่อาศัยที่ถาวร การไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง , การย้ายที่อยู่บ่อย ๆ , การถูกเทคิกไล่จับยัดข้าวของ ตลอดจนยาที่มีอายุมากขึ้นทุกวัน การทำงานไม่สะดวกเหมือนก่อน อาจเป็นปัจจัยที่จะทำให้จ๊อกต้องออกจากโรงเรียนเพื่อมาช่วยยาก็เป็นไปได้

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย จ๊อกนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเองจนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้น เนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้น หรือเป็นเพราะความสะดวกสบายที่ไม่ต้องเดินทาง แต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว จ๊อกจะมีปัญหาในเรื่องการที่ไม่มีพ่ออยู่เคียงข้าง เนื่องจากบิดาของจ๊อกได้ทิ้ง ครอบครัวไปเพื่อมีครอบครัวใหม่ จ๊อกเองก็ไม่เคยถามถึงพ่อเหมือนกัน แต่ลึก ๆ ในใจนั้นจ๊อกเองก็อาจจะต้องการพ่อแม่เหมือนกับครอบครัวอื่น ๆ

เรื่องเพื่อน จากการที่จ๊อก ไม่ได้คบกับกลุ่มเพื่อนมากมายนัก ทำให้จ๊อกไม่มีปัญหา ในเรื่องนี้ เนื่องจากทุกคนมาจากพื้นฐานใกล้เคียงกัน อยู่บริเวณเดียวกัน นิสัยใจคอเหมือนกัน แม้จะมีปัญหาในเรื่องการทะเลาะกันบ้าง

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม จ๊อกคิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครชอบหรือต้องการจะคบกับครอบครัวของจ๊อก รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา จ๊อกเคยได้ยินคนที่มาพูดแล้วรู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเช่นนั้น บางครั้งจ๊อกรู้สึกน้อยใจ

เรื่องความประพฤติ จ๊อกมีความประพฤติดี ไม่ดื่มและชนมากนัก

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

1. นโยบายด้านการศึกษา ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในกลุ่มเด็กในครอบครัวเร่ร่อนกลุ่มนี้ สามารถให้ความรัก และความช่วยเหลือได้
2. ด้านการสาธารณสุข ควรมีแพทย์ที่จะรุกเข้าสู่กลุ่มคนเหล่านี้ ไม่รอคอยเป็นฝ่าย ตั้งรับ
3. ด้านที่อยู่อาศัย จัดหาสถานที่อยู่อาศัย หรือจัดหาแหล่งงานให้ เมื่อมีเงินก็สามารถที่จะเลี้ยงชีพตัวเองได้

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

จ๊อกมีความคาดหวังในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตจ๊อกอยากจะเป็นตำรวจเพราะมีความรู้ดีกว่าใคร ๆ มักจะเกรงกลัว จ๊อกรู้ว่าการศึกษจะทำให้ออกจากสภาพแบบนี้ได้" คนที่เป็นตำรวจได้ ต้องเรียนเก่ง ๆ "

จากการที่จ๊อกคาดหวังว่าการศึกษจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่จ๊อกได้รับกลับมีน้อยนิดเหลือเกินและหนทางยังอีกไกลมากนัก ทำให้เรามองเห็นได้ว่าอนาคตของจ๊อกลงเอยอย่างไร

สวัสดิการ

สวัสดิการที่จ๊อกได้เข้าไปใช้บริการ

1. การเตรียมความพร้อมเบื้องต้น จากครูข้างถนน
2. ศูนย์บริการสาธารณสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. สวัสดิการด้านการศึกษา (อยากจะเข้ารับการศึกษ)
3. อยากให้พ่อแม่กลับมาอยู่ด้วยกันและมีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
4. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (อยากให้หมอปฏิบัติต่อตนเองและยาเหมือนคนอื่น)

เต่า (นามสมมุติ) อายุ 13 ปี

น้องเต่าและครอบครัวอพยพมาจาก จ.ร้อยเอ็ด เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ ข้างวัดหลวงพ่อบุญน้อย เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขายและการขอเงินคนที่มาแก้บนที่วัด ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกันและได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์และวัดหลวงพ่อบุญน้อยสืบต่อมา

วิถีการดำเนินชีวิต

น้องเต่าจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ ข้างวัดหลวงพ่อบุญน้อยโดยจะนำเศษไม้และวัสดุที่พอลาได้มาทำเป็นเพิงพักที่เรียบง่ายที่พออาศัยนอนได้ ไม่มีหลังคา เนื่องจากใช้สะพานเป็นหลังคาบังแดดและฝนอยู่แล้วจะมีครอบครัวลักษณะเดียวกันนี้ประมาณ 7 - 8 ครอบครัวที่เข้ามาพักอาศัยด้วยโดยจะกางมุ้งนอนติด ๆ กัน เต่าจะตื่นประมาณ 07.30 - 08.00 น. รับประทานอาหาร กินข้าวก่อนที่จะไปโรงเรียนสอนบิดาและมารดาจะออกมานั่งที่หน้าโบสถ์น้อยเพื่อชักชวนเงินคนที่มาทำบุญแก้บนที่วัด ซึ่งบางครั้งอาจจะได้เป็นอาหาร ก็จะเก็บไว้กินในตอนเย็นและตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ในวันเสาร์และอาทิตย์ เต่าจะมาช่วยหาเงินที่หน้าโบสถ์น้อยอีกคนหนึ่ง

สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวเต่าจะอาบน้ำใกล้กับบริเวณที่พักอาศัยเนื่องจากคลองบางกอกน้อยไหลผ่าน ซึ่งนับว่าสะดวกสบายพอสมควร แต่จะเป็นการอาบน้ำกลางแจ้ง รวมไปถึงการซักเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายด้วย ส่วนวิธีการขับน้ำนั้นจะใช้ห้องน้ำของทางวัดเป็นที่ขับน้ำในตอนกลางวัน ส่วนตอนกลางคืนนั้นจะอาบน้ำตามสุ่มทุมพุ่มไม้บริเวณใกล้กับที่พักอาศัย เนื่องจากจะอยู่ในที่ลับตาพอสมควร

การแต่งกาย

เต่าจะแต่งกายสะอาดพอสมควรเนื่องจากมีผู้ปกครองคอยดูแลเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา อาจจะเป็นเพราะว่าเต่าได้เข้าโรงเรียนแล้ว พ่อและแม่พยายามจะไม่ให้มาคลุกคลีกับเด็กที่ขอทานอยู่หน้าโบสถ์ เสื้อผ้าที่ซักไว้จะถูกตากไว้ตามต้นไม้และสนามหญ้า เสื้อผ้าจะได้จากคนที่นำมาบริจาคและครูที่นำมาบริจาค

การใช้จ่ายเงิน

เต๋่าจะได้รับเงินประมาณครั้งละ 5 - 10 บาท แต่จะไม่ได้ทุกวัน เนื่องจากผู้ปกครองต้องรวบรวมเศษกระป๋อง และ ขวดน้ำพลาสติก ไปขายเสียก่อน เงินที่ได้จะนำไปใช้ซื้อขนม ของเล่น เต๋่าจะมีการเก็บออมเงินเนื่องจากครูที่ทางโรงเรียนกำหนดให้เด็กแต่ละคนต้องฝากเงินวันละ 10 บาทแต่เต๋่าจะไม่ฝากทุกวันเนื่องจากบางครั้งเงินไม่พอ

ยาเสพติดและการพนัน

ในรายของเต๋่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและการพนัน มีแต่ผู้ปกครองที่มีการใช้ยาเสพติดประเภท บุหรี่ และมีการซื้อหวยได้ดินกันเป็นประจำ เนื่องจากที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธัญน้อยนี้เป็นแหล่งที่คนมาแก้บน และขอโชคกันมาก

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

เต๋่าจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเย็นกลับซึ่งแล้วแต่กรณี
2. เที่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน เดินเที่ยวดูสิ่งของต่าง ๆ และ บิดามารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

เต๋่าจะ จะแทนตัวเองว่า "ผม" และจะพูดมีหางเสียงลงท้ายด้วยคำว่า "ครับ" ทุกครั้ง ซึ่งจะแตกต่างจากเด็กเร่ร่อนที่อยู่เพียงลำพัง แสดงเห็นว่าครอบครัวที่มีผู้ปกครองคอยดูแลกดดันนั้น เด็กจะไม่มีการใช้คำหยาบ ตลอดจนได้รับการกดดันจากทางโรงเรียนทำให้การใช้ภาษาของเต๋่าไม่หยาบคาย

ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

มองตัวเองอย่างมีคุณค่า มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพต้งนี้ รู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพต้งนี้นั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้น

ทัศนคติต่อครอบครัว

แต่จะมีความผูกพันอยู่กับครอบครัวเป็นอย่างมาก จะสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ เนื่องจากเลี้ยงดูและคอยดูแลยามที่ไม่สบาย สังเกตได้จากการคลอเคลียคอยอยู่ใกล้ ๆ

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

แต่มีเพื่อนสนิทอยู่ประมาณ 7-8 คน จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน, ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะออกมารวมกลุ่มกันขอเงินอยู่น้าวัดหลวง พ่อโบสถ์น้อยในวันเสาร์และอาทิตย์และวิ่งเล่นกันอยู่ในบริเวณนั้น มีความรักและเอื้อเฟื้อต่อกันภายในกลุ่ม

ทัศนคติต่อสังคม

ในเรื่องความรู้สึกต่อสังคมนั้น เด็กวัยขนาดนี้ยังไม่สามารถคิดไปไกลได้มากขนาดนั้นได้ เด็กไม่รู้เลยว่าสังคมมองเขาอย่างไร สังคมให้อะไรกับเขา เด็กอย่างแต่รู้แต่ว่า เขามีพ่อและแม่ที่รักเขา และครอบครัวที่อยู่ใกล้เคียง ใครพูดดีด้วย ทำดีด้วย เขาก็จะรักเขา ใครมาดุด่า ว่ากระทบกระทั่งว่าเป็นคนเร่ร่อน ก็แสดงท่าทางว่าเกลียดเขา ไม่อยากจะเล่นด้วย ไม่พูดด้วย เด็กบางคนที่โต ๆ แล้วจะพยายามถีบตัวเองให้หลุดพ้นจากการถูกเหยียดหยาม

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

แต่บอกว่าตอนนี้กำลังเรียนหนังสืออยู่ และจะตั้งใจเรียน โชคดีที่ทางโรงเรียนเข้าใจในสภาพของเด็ก ทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กอยู่ในทางบวก

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของการหารกรกิน แต่ไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อนำอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้หมีที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง, เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา เด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการศึกษา การที่ผู้ปกครองอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัด เมื่อเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ การไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง การย้ายที่อยู่บ่อย ๆ ผู้ปกครองไม่มีงาน

ทำที่แน่นอน รายจ่ายเสริมที่ทางโรงเรียนเรียกร้องมา สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่จะทำให้เด็กกลุ่มนี้หลุดออกจากโรงเรียนได้

เรื่องความเจ็บป่วยทางการ เมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาลเนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจาก นักสังคมสงเคราะห์ เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว ครอบครัวมีการทะเลาะกันบ้างส่วนใหญ่เป็นเรื่องการทำมาหากินและรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย

เรื่องเพื่อน มีการทะเลาะแย่งเงินที่ได้จากการขอคนที่มาทำบุญ บางครั้งถึงขั้นชกต่อยกัน แต่ก็กลับมาเป็นเพื่อนกันใหม่

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม คิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครชอบหรือต้องการจะคบกับครอบครัว รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา รู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเราเช่นนั้น บางครั้งไปขอเงินคนที่มาทำบุญ เขาโยนให้เหมือนเราเป็นเชื้อโรค การกระทำแบบนี้ทำให้เด็กรู้สึกว่าตัวเองด้อยต่ำลงไปอีก

เรื่องความประพฤติ มีความประพฤติขยันไปเรียน แต่จะออกมาขอเงินในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ เท่านั้น แต่ถ้าผู้ปกครองยังไม่ออกหางานทำ ก็อาจจะทำให้เค้าต้องออกมาขอเงินหน้าโบสถ์ตลอดไปก็เป็นได้

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นนั้น เริ่มตั้งแต่การอพยพออกจากภูมิลำเนาเดิมที่จ.ร้อยเอ็ดเข้ามากรุงเทพฯ แต่ไม่มีงานรองรับ อนาคตทางการศึกษาไม่แน่นอน อาจจะเรียนไม่จบ หรือ ครอบครัวอาจจะย้ายไปอยู่ที่อื่น เด็กอาจจะย้ายตามไปด้วย เมื่อย้ายไป อาจจะไม่ได้เรียนต่อ และถ้าพ่อแม่ยังไม่มีการทำงาน โอกาสที่จะได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ก็หมดไปด้วย

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

เค้ามีความคาดหวังในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตเค้าอยากจะทำงานเร็ว ๆ เพื่อที่จะได้ส่งน้อง ๆ ให้เรียนต่อไปอีก จากการที่เค้าคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่ได้รับกลับมีน้อยนิด

สวัสดิการ

สวัสดิการที่ต่ำได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดอัมรินทร์
2. กรมประชาสงเคราะห์
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่งไม่ต้องคอยหนีตำรวจที่มาไล่
2. อยากให้พ่อแม่ได้งานทำ (รัฐจัดหา)
3. อยากให้โรงเรียนให้ทุนการศึกษา
4. อยากให้มีเจ้าหน้าที่มาช่วยสอนงานวิชาชีพต่าง ๆ

แป๊ะ (นามสมมุติ) อายุ 11 ปี

แป๊ะและครอบครัวอพยพมาจาก จ.สุพรรณบุรี เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่ และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอัมรินทร์ เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอัมรินทร์สืบต่อกันมา

วิถีการดำเนินชีวิต

แป๊ะจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอัมรินทร์อาศัยนอนอยู่กับพ่อจะตื่นนอนเวลาประมาณ 07.00 น. กินข้าวและรีบไปโรงเรียน จะกลับมาประมาณ 15.00 น. และจะออกขอเงินอยู่บริเวณหน้าวัดหลวง พ่อโบสถ์น้อยอยู่ประมาณ 1 ชม. ในขณะที่พ่อกำลังเป่าลูกโป่งเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ ก่อนที่จะนำแป๊ะออกไปขาย ด้วยจะกลับมาอีกครั้งในเวลาประมาณ 22.00 น.หรือจนกว่าจะขายลูกโป่งหมด ส่วนในวันเสาร์และอาทิตย์นั้น แป๊ะจะใช้เวลาส่วนใหญ่ขอเงินอยู่ที่หน้าวัดหลวงพ่อโบสถ์น้อย รายได้ส่วนใหญ่จะแบ่งให้พ่อส่วนหนึ่งและ

ตนเองจะเก็บไว้ส่วนหนึ่ง ซึ่งการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อโบสถ์น้อยนี้ บางครั้งก็อาจจะได้เงินหรือสิ่งของและอาหารแทน จากคนที่มาบิณฑบาตที่วัดก็ได้

สถานที่อาบน้ำชำระร่างกาย

ครอบครัวของแป๊ะจะใช้ทำน้ำตกรบริเวณริมคลองบางกอกน้อยเป็นที่อาบน้ำชำระร่างกายซึ่งจะมีลักษณะเป็นสะพานไม้ที่ยื่นลงไปแม่น้ำ จุดประสงค์ของคนที่มาอาบน้ำที่วัดได้ใช้เป็นที่ลงไปปล่อยเต่าและปลา ส่วนห้องน้ำจะใช้ของทางวัดซึ่งจะเปิดในเวลากลางวันแต่ตอนกลางคืนก็จะใช้บริเวณใต้สะพานหรือหลังโบสถ์ไฟซึ่งจะดับหูลับตาคนเป็นที่ปลดปล่อย

การแต่งกาย

แป๊ะจะแต่งกายในขณะที่ขอเงินอยู่หน้าโบสถ์คือใส่กางเกงสีเทาซึ่งเป็นกางเกงนักเรียนส่วนเสื้อจะใส่เสื้อยืดเก่า ๆ รองเท้าจะไม่ใส่ เนื่องจากไม่มี หรือ หาย เสื้อผ้าออกจะเก่าและมอมแมมเนื่องจากว่า บิดาไม่ค่อยจะเอาใจใส่เท่าที่ควร เสื้อผ้าจะได้รับการบริจาค และมีบางส่วนที่ซื้อหาเอง

การใช้จ่ายเงิน

แป๊ะจะได้เงินไปโรงเรียนวันละประมาณ 10 บาท บางครั้งอาจจะไม่ได้แต่ส่วนใหญ่แป๊ะจะมีเงินสะสมตั้งแต่ที่ขอเงินในวันเสาร์และอาทิตย์แล้ว บิดาจะให้อีกครั้งประมาณวันพฤหัสบดี หรือวันศุกร์ ซึ่งเงินของแป๊ะจะหมดลงพอดี การใช้จ่ายเงินของแป๊ะจะหมดไปกับขนมและของเล่นต่าง ๆ ที่ขายอยู่หน้าโรงเรียน

ยาเสพติดและการพนัน

แป๊ะเคยหัดสูบบุหรี่และดมกาวอยู่ครั้งหนึ่ง เนื่องจากกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในบริเวณนั้นได้ชักชวนแป๊ะให้ดม และเคยไปสถานสงเคราะห์อยู่ 1 ครั้งเนื่องจากเพื่อนที่เป็นเด็กเร่ร่อนชวนไป ไม่เคยเล่นการพนัน

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

แป๊ะจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเย็นกลับซึ่งแล้วแต่กรณี
2. เที่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยแป๊ะจะเดินเที่ยวดูสิ่งของต่าง ๆ และ บิดามารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาดัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

แป๊ะจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า “มึง” และ “กู” ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และในบางครั้งก็พูดกับพ่อด้วยคำว่า “กู” และ “มึง” เช่นกัน และคำเพื่อน ๆ หรือพ่อในยามที่โมโหว่า “ไอ้สัตว์” และ “ไอ้เหี้ย” ส่วนกับครูหรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดด้วย จะใช้คำว่า “หนู” แทนตัวเอง

ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

แป๊ะมองตัวเองอย่างมีคุณค่า มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ แป๊ะรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้น และรู้สึกภูมิใจที่ตัวเองได้รับการศึกษา

ทัศนคติต่อครอบครัว

แป๊ะมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับพ่อและรู้สึกมีความสุขปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่าในช่วงนี้แป๊ะอาจจะต้องพึ่งพาบิดาในหลาย ๆ ด้าน แป๊ะเชื่อว่าบิดาของเขาจะสามารถส่งเขาจนจบการศึกษาได้

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

แป๊ะจะมีเพื่อนอยู่มาก จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วแป๊ะเลือกที่จะคบกับเด็กที่โตกว่าและเป็นเด็กเร่ร่อน , ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะรวมได้กับกลุ่มเด็กคนอื่น แม้กระทั่งเด็กในชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม แต่แป๊ะจะไม่สนิทกับเพื่อนที่โรงเรียนมากนัก สังเกตได้จากการที่ไม่เคยพาเพื่อนที่โรงเรียนมาบริเวณที่เด็กพักอาศัยเลย

ทัศนคติต่อสังคม

“มีบางคนบอกว่าเราเป็นเด็กเร่ร่อน หนูไม่ใช่ละ หนูยังเรียนหนังสืออยู่ บ้านเราก็มีที่
ต่างจังหวัด พ่อเพียงแต่มาหางานทำเท่านั้น”

จากคำพูดของแป๊ะ เรามองเห็นว่าแป๊ะเองก็คงไม่ชอบเหมือนกัน ที่มีกลุ่มคนเหล่านี้มาบอกว่าเขาเป็น
คนเร่ร่อนจะรู้สึกไม่พอใจ บางครั้งแป๊ะบอกว่า “หนูอยากจะชกคนที่มาพูดแบบนี้” และบางครั้งก็รู้สึกอายเมื่อ
มีคนมาเห็นที่อยู่ของเขา ในขณะนี้แป๊ะมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะ
เกลียดตอบ เนื่องมาจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าจะสังคมคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเขาอย่าง
ไร

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

แป๊ะมีความคิดและทัศนคติที่ดีต่อทางโรงเรียน สังเกตได้จากความกระตือรือร้นในการที่เข้าเรียน และ
การตื่นแต่เช้าเพื่อไปเรียนหนังสือ และหยุดการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อโบสถ์น้อยในตอนเช้า และการขยันที่
จะทำการบ้านในตอนเย็น และผลที่ได้ตอนนี้คือการได้เป็นหัวหน้าห้องเรียน อันแสดงให้เห็นถึงความขยัน
หมั่นเพียรของตัวเอง

“หนูอยากเป็นทหาร คุณครูบอกว่าต้องเรียนเก่ง ๆ ถึงจะเป็นทหารได้”

จากคำพูดของแป๊ะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกและทัศนคติที่ดีต่อทางโรงเรียนที่เขาเรียนอยู่เป็น
อย่างดี

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของการหากรกิน แป๊ะไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความ
เห็นว่า การที่พ่อนำอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่ม
ท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อ
แม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่มีที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่
มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิว
หนัง , เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา แป๊ะเป็นเด็กที่ขยันเรียน และมีความตั้งใจ แต่ถ้าเกิดบิดาไม่สนับสนุนในเรื่องของ
การศึกษาในอนาคต หรือมีการย้ายถิ่นฐานที่ทำกินกันอีก และไม่มีเวลาที่จะสนใจในการศึกษาของเด็ก ก็
ทำให้อนาคตในทางการศึกษาของเด็กต้องดับวูบไปอย่างน่าเสียดายและอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ถ้าเกิดผู้ปกครอง
เกิดเสียชีวิตลงไป เด็กก็อาจจะต้องไปอยู่ในสถานสงเคราะห์แทน

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย แป๊ะนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้น เนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะทำให้เกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว แป๊ะมีแต่พ่อเท่านั้นที่คอยดูแลและเขาอยู่ การที่ขาดแม่ไปทำให้ครอบครัวไม่ค่อยจะสมบูรณ์ แป๊ะอาจจะยังไม่มีความรู้สึกมากในตอนนี้

เรื่องเพื่อน แป๊ะมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กด้อยโอกาสในชุมชนแต่จะมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับเด็กเร่ร่อนมากกว่า การที่ออกไปคลุกคลีกับเด็กกลุ่มนี้อาจจะทำให้แป๊ะมีโอกาสที่ถูกชักจูงให้ไปติดยาเสพติดได้ง่าย ๆ เนื่องจากเพื่อน สำหรับกลุ่มเพื่อนนี้แป๊ะมีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ้าง และจะกลับมาดีกันตามเดิม

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม แป๊ะคิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครชอบหรือต้องการจะคบกับครอบครัวของแป๊ะ รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา แป๊ะเคยได้ยินคนที่มาพูดแล้วรู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเช่นนั้น บางครั้งแป๊ะคิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่า และอยากจะทำร้ายร่างกายคนที่มาพูด

เรื่องความประพฤติ แป๊ะมีความประพฤติดี แต่คือและชน มีพฤติกรรมที่ชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับแป๊ะนั้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อแยกทางจากแม่และนำแป๊ะออกมาเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของแป๊ะเท่าที่ควร ไม่ขนขวายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกดดันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้บิดาของแป๊ะควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่แป๊ะจะออกมาเร่ร่อนนั้น มีสูงมาก

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

แป๊ะมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตแป๊ะอยากจะเป็นทหารและจะได้ออกไปจากตรงนี้ จากการที่แป๊ะคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มี

ชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถือตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่แป๊ะได้รับกลับมีความเสี่ยงสูง ทำให้เราไม่กล้าที่จะคาดหวังถึงอนาคตในวันข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร

สวัสดิการ

สวัสดิการที่แป๊ะได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดอัมมรินทร์พาราม
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์
5. วัดหลวงพ่อบุสธนี้อย

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาจนจบชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
4. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (อยากให้หมอปฏิบัติต่อตนเองและพ่อแม่ดี ๆ เหมือนคนอื่น)

จัน (นามสมมุติ) อายุ 13 ปี

จันและครอบครัวอพยพมาจาก จ. สุพรรณบุรี (เป็นลูกพี่ลูกน้องกับแป๊ะ) เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราวก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่ามารดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์สืบต่อกันมา

วิถีการดำเนินชีวิต

จันจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์อาศัยนอนอยู่กับแม่จะตื่นนอนเวลาประมาณ 07.00 น. กินข้าวและรีบไปโรงเรียน จะกลับมาประมาณ 15.00 น. และจะออกขอเงินอยู่บริเวณหน้าวัดหลวงพ่อบุสธนี้อยอยู่ประมาณ 1 ชม. ในขณะที่แม่เป็นคนรับจ้างร้อยดอกมะลิ ขายเพื่อให้คนซื้อมาเก็บที่วัด

หลวงพ่อบุสธน้อย บางครั้งจันจะช่วยแม่ในการร้อยพวงมาลัยด้วย นอกเหนือไปจากการวิ่งเล่นกับเพื่อน ส่วนในวันเสาร์และอาทิตย์นั้น จันจะใช้เวลาส่วนใหญ่ขอเงินอยู่ที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธน้อย รายได้ส่วนใหญ่จะแบ่งให้แม่ส่วนหนึ่งและตนเองจะเก็บไว้ส่วนหนึ่ง ซึ่งการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธน้อยนี้ บางครั้งก็อาจจะได้เงินหรือสิ่งของและอาหารแทน จากคนที่มาบวชที่วัดก็ได้

สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวของจันจะใช้ทำน้ำตรงบริเวณริมคลองบางกอกน้อยเป็นที่อาบน้ำชำระร่างกายซึ่งจะมีลักษณะเป็นสะพานไม้ที่ยื่นลงไปในน้ำ จุดประสงค์ของคนที่มาล้างเพื่อให้คนที่มาแก้บนที่วัดได้ใช้เป็นที่ตั้งไปปล่อยเต่าและปลา ส่วนห้องน้ำจะใช้ของทางวัดซึ่งจะเปิดในเวลากลางวันแต่ตอนกลางคืนก็จะใช้บริเวณใต้สะพานหรือหลังโบกัฏไฟซึ่งจะลับหลับตาคนเป็นที่ปลดปล่อย

การแต่งกาย

จันจะแต่งกายในขณะที่ขอเงินอยู่หน้าโบสถ์คือใส่กระโปรงนักเรียนบ้างหรือกางเกงเสื้อจะใส่เสื้อยืดเก่า ๆ ใส่รองเท้าแตะ เสื้อผ้าจะซีกสะอาดเนื่องจากว่า มารดาเอาใจใส่พอควร เสื้อผ้าจะได้รับการบริจาค และมีบางส่วนที่ซื้อหาเอง

การใช้จ่ายเงิน

จันจะได้เงินไปโรงเรียนวันละประมาณ 10 บาท บางครั้งอาจจะไม่ได้ แต่ส่วนใหญ่จันจะมีเงินสะสมตั้งแต่ที่ขอเงินในวันเสาร์และอาทิตย์แล้วมารดาจะให้อีกครึ่งประมาณวันพฤหัสบดี หรือ วันศุกร์ ซึ่งเงินของจันจะหมดลงพอดี การใช้จ่ายเงินของจันจะทำให้จันเกี่ยวกับขนมและของเล่นที่ขายอยู่บริเวณหน้าโรงเรียน

ยาเสพติดและการพนัน

จันไม่เคยใช้ยาเสพติด และเนื่องจากมารดาคอยดูแลและควบคุมอยู่ตลอดเวลา

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

จันจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเที่ยวประเภททัศนศึกษากับครูในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ออกค้างตามต่างจังหวัด หรือประเภทไปเข้าเียนกลับซึ่งแล้วแต่กรณี

2. เที่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยจันและแป๊ะจะเดินเที่ยวดูสิ่งของต่าง ๆ และ บิดามารดาของแต่ละคนจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย

3. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วจันจะไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปไหนมาไหนเพียงลำพัง

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

ฉันจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า “มึง” และ “ก” ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และในบางครั้งก็พูดกับพ่อด้วยคำว่า “กู” และ “มึง” เช่นกัน และตาเพื่อน ๆ ยามที่ไม่เผลอว่า “ไอ้สัตว์” และ “ไอ้เหี้ย” ส่วนกับครูหรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดด้วย จะใช้คำว่า “หนู” แทนตัวเอง

ทัศนคติ ,ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

ฉันรู้ว่าตัวเองมีความสุขดี มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ดี มีความหวังต่ออนาคตของตนเอง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ รู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องเรียนหนังสือเท่านั้น และรู้สึกภูมิใจที่ตัวเองได้รับการศึกษา มีแม่คอยเอาใจใส่

ทัศนคติต่อครอบครัว

ฉันมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับแม่และมีญาติ ๆ ที่อยู่ใกล้ชิด เช่นแป๊ะและมีรู้สึกว่ามีความปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง และคนรอบข้างเนื่องมาจากการที่ความสัมพันธ์กันและเกื้อหนุนกันระหว่างครอบครัว ฉันไม่มีความคิดที่จะหนีออกจากครอบครัวเลย เนื่องจากยังต้องเรียนหนังสืออยู่ และไม่อยากที่จะเป็นเด็กเร่ร่อน

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

ฉันจะมีเพื่อนอยู่มาก จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วฉันจะเล่นกันอยู่ใกล้ ๆ แม่ เนื่องจากแม่ไม่ให้ไปเล่นที่ไหนไกล ๆ เนื่องจากเป็นผู้หญิง, จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม แต่จะไม่สนิทกับเพื่อนที่โรงเรียนมากนัก สังเกตได้จากที่ไม่เคยพาเพื่อนที่โรงเรียนมาบริเวณที่เด็กพักอาศัยเลย

ทัศนคติต่อสังคม

“มีบางคนบอกว่าเราเป็นเด็กเร่ร่อน หนูไม่ใช่ละ หนูยังเรียนหนังสืออยู่ บ้านเราก็มีที่ต่างจังหวัด พ่อเพียงแต่มาหางานทำเท่านั้น”

จากคำพูดของฉัน เรามองเห็นว่าฉันเองก็คงไม่ชอบเหมือนกัน ที่มีกลุ่มคนเหล่านี้มาบอกว่าเขาเป็นคนเร่ร่อนจะรู้สึกไม่พอใจ บางครั้งฉันบอกว่า “หนูเกลียดคนที่มาพูดแบบนี้” และบางครั้งก็รู้สึกอายเมื่อมีคนมาเห็นที่อยู่ของเรา ในขณะนี้ฉันมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องมาจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าจะคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเหลือเขาอย่างไร

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

ฉันมีความคิดและทัศนคติที่ดีต่อทางโรงเรียน สืบเกิดได้จากความกระตือรือร้นในการที่เข้าเรียน และการตื่นแต่เช้าเพื่อไปเรียนหนังสือ และหยุดการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อโบสถ์น้อยในตอนเช้า และการขยันที่จะทำการบ้านในตอนเย็น

“อยู่ที่โรงเรียนดี สนุก คุณครูใจดี แต่บางคนก็ดู”

ฉันบอกว่าตัวเองจะตั้งใจเรียนให้จบและจะเรียนต่อในชั้นสูง ๆ ต่อไป

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของอาหารการกิน ฉันไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอะไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา ฉันเด็กที่ขยันเรียน และมีความตั้งใจ แต่ถ้าเกิดมารดาไม่สนับสนุนในเรื่องของการศึกษาในอนาคต หรือมีการย้ายถิ่นฐานที่ทำกินกันอีก และไม่มีเวลาที่จะสนใจในการศึกษาของเด็ก ก็จะทำให้อนาคตในทางการศึกษาของเด็กต้องดับวูบไปอย่างน่าเสียดายและอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ถ้าเกิดผู้ปกครองเกิดเสียชีวิตลงไป เด็กก็อาจจะต้องไปอยู่ในสถานสงเคราะห์แทน

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย ฉันนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากที่จะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มีแต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากูดูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะทำให้ผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว ฉันมีแต่แม่เท่านั้นที่คอยดูแลเขาอยู่ และมีญาติที่ใกล้ชิดคอยช่วยครอบครัวแป๊ะ การที่ขาดพ่อไปทำให้ครอบครัวไม่ค่อยจะสมบูรณ์ ฉันอาจจะยังไม่มีความรู้สึกมากในตอนนี้อยู่

เรื่องเพื่อน ฉันมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กแว่นและเด็กด้อยโอกาสในชุมชนแต่จะมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับเด็กแว่นมากกว่า การที่ออกไปคลุกคลีกับเด็กกลุ่มนี้อาจจะทำให้แป๊ะมีโอกาสที่ถูกชักจูงให้ไปติดยา

เสพติดได้ง่าย ๆ และการถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ เนื่องมาจากเพื่อน สำหรับกลุ่มเพื่อนนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่โตและมีประสบการณ์ทางเพศพอสมควร มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ้าง และจะกลับมาตีกันตามเดิม

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม ฉันคิดว่าคนส่วนใหญ่ที่เดินผ่านไปผ่านมาในบริเวณนี้ไม่มีใครขอหรือต้องการจะคบกับครอบครัวของเขา รังเกียจคนที่ออกมาเร่ร่อนอย่างพวกเขา เคยได้ยินคนที่มาพูดแล้วรู้สึกเกลียดคนที่มาพูดว่าเช่นนั้น บางครั้งรู้สึกเสียใจที่ต้องออกมา

เรื่องความประพฤติ มีความประพฤติดี แต่ดื้อและชน มีพฤติกรรมชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับฉันนั้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อแยกทางจากแม่และนำฉันออกมาเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของฉันเท่าที่ควร ไม่ชวนช่วยเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกักตุนอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้มารดาของฉันควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่ฉันจะออกมาเร่ร่อนนั้น มีสูงมาก

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

ฉันมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตฉันอยากจะมีอาชีพเป็นครูและจะได้พาแม่ออกไปจากตรงนี้ จากการที่ฉันคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่ฉันได้รับกลับมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากสาเหตุหลายประการดังที่กล่าวมา ทำให้เราไม่กล้าที่จะคาดหวังถึงอนาคตในวันข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร

สวัสดิการ

สวัสดิการที่เป๊ะได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดอัมรินทร์ทาราม
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์
5. วัดหลวงพ่อโบสถ์น้อย

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาระดับชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐบาลงาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
4. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (อยากให้หมอปฏิบัติต่อตนเองและพ่อแม่ ดี ๆ เหมือนคนอื่น)
5. อยากได้ทุนการศึกษา

เคย (นามสมมุติ) อายุ 6 ปี

เคยและครอบครัวอพยพมาจาก จ.ฉะเชิงเทรา เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์ เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย และขอเงินจากบริเวณหน้าวัดหลวงพ่อบุสธนี้อยู่ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์

วิถีการดำเนินชีวิต

เคยจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานอรุณอมรินทร์อาศัยนอนอยู่กับแม่ ในปัจจุบันบิดาเสียชีวิตแล้ว ส่วนในวันเสาร์และอาทิตย์นั้น เคยจะใช้เวลาส่วนใหญ่ขอเงินอยู่ที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธนี้อยู่ รายได้ส่วนใหญ่จะแบ่งให้แม่ทั้งหมด ซึ่งถ้าอยากกินอะไรก็จะขอแม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการขอเงินที่หน้าวัดหลวงพ่อบุสธนี้อยู่ บางครั้งก็อาจจะได้เงินหรือสิ่งของและอาหารแทน จากคนที่มาบิณฑบาตที่วัดก็ได้

สถานที่อาบน้ำชำระร่างกาย

ครอบครัวของเคยจะใช้ทำน้ำตรงบริเวณริมคลองบางกอกน้อยเป็นที่อาบน้ำชำระร่างกายและซักเสื้อผ้าซึ่งจะมีลักษณะเป็นสะพานไม้ที่ยื่นลงไปใต้น้ำซึ่งจะอยู่เยื้องมาทางโค้งของสถานีรถไฟบางกอกน้อยส่วนห้องน้ำจะใช้ของทางสถานีรถไฟบางกอกน้อยซึ่งจะเปิดในเวลากลางวันแต่ตอนกลางคืนก็จะใช้บริเวณหลังโค้งหรือหลังโบกักรไฟซึ่งจะลับหลับตาคนเป็นที่ปลดปล่อย

การแต่งกาย

เตยจะแต่งกายธรรมดาเหมือนเด็กทั่วไปจะสะอาดพอสมควร ใส่กางเกงขาสั้นและเสื้อยืด เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะได้มาจากการบริจาค

การใช้จ่ายเงิน

เตยจะไม่ได้เงินประจำเป็นรายวันแต่ถ้าอยากจะกินอะไรก็จะขอแม่ เนื่องจากเตยยังเล็กอยู่รายจ่ายส่วนใหญ่ของเตยส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับเรื่องนม

ยาเสพติดและการพนัน

เตยและมารดาไม่มีประสบการณ์ในเรื่องยาเสพติดและการพนัน

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

เตยจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เที่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยเตยและมารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
2. เที่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

เตยจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า "มึง" และ "กู" ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และพูดกับแม่หรือครูจะแทนตัวเองว่า "หนู" โดยทั่วไปแล้วเตยยังไม่พูดหยาบคายมากนัก

ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

เด็กในวัยขนาดเตยยังไม่สามารถที่จะตอบได้ว่ารู้สึกต่อตนเองอย่างไรบ้าง แต่มารดามีความหวังต่ออนาคตของเตย อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ มารดาของเตยรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องส่งเรียนหนังสือเท่านั้น

ทัศนคติต่อครอบครัว

เตยมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับพ่อและรู้สึกที่มีความปลอดภัยมีความสุขผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่าในช่วงอายุนี้นี้เด็กต้องพึ่งพาบิดาและมารดาในหลาย ๆ ด้าน และมีความรักแก่ครอบครัวเป็นอย่างดี

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

เดยจะมีเพื่อนอยู่หลายกลุ่ม จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วเดยจะอยู่กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะร่วมได้กับกลุ่มเด็กคนอื่น แม้กระทั่งเด็กในชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม

ทัศนคติต่อสังคม

ในขณะนี้เดยมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องจากมาจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าสังคมคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเหลือเขาอย่างไร แต่มารดาของเดยจะไม่ค่อยพอใจที่มีคนอื่นมาว่าลูกของตนเป็นเด็กเร่ร่อน จะโกรธและบางครั้งอาจจะด่ากลับ

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

เดยมีความคิดว่าโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดี ได้เจอเพื่อน ๆ และคิดว่าครูไม่ค่อยจะดุ เดยอยากจะไปโรงเรียนเร็ว ๆ ซึ่งการที่เดยมีความคิดแบบนี้เนื่องจากการปลุกฝังมาจากมารดา ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของอาหารการกิน เดยไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่มีค้ำแดคค้ำผ่น เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง , เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพและอนามัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา เดยกับอนาคตทางการศึกษายังอีกไกลมากนัก การที่อาศัยอยู่ได้สะพานไม่เป็นผลดีต่อเด็กเนื่องจากมีความลำบากหลายประการ ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐ หรือความเจ็บป่วย ซึ่งจะเป็นเหตุผลในการตัดสินใจของมารดาเดยว่าจะยังอยู่ในพื้นที่ต่อไปหรือจะเดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่ออนาคตทางการศึกษาของบุตร

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย เดยนั้นเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับสวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มี แต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากูถูกจากนักสังคม

สงเคราะห์เหล่านั้น,หรือสถานพยาบาลเหล่านั้นตั้งอยู่ไกลจากสถานที่ที่อยู่ วิจัยมองว่าการที่ซื้อยากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว เคยมีแต่แม่เท่านั้นที่คอยดูแลและเขาอยู่ วรที่ขาดพ่อไปทำให้ครอบครัวไม่ค่อยจะสมบูรณ์ เคยอาจจะยังไม่มีความรู้สึกมากในตอนนั้น

เรื่องเพื่อน เคยมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กด้อยโอกาสในชุมชนแต่จะเล่นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน การทะเลาะเบาะแว้งมีบ้าง แต่ไม่ร้ายแรงมากนัก แต่ตอนที่เคยเริ่มโตขึ้นจะต้องระวังในเรื่องยาเสพติดเนื่องจากมีความอยากรู้อยากเห็นอยากลอง

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม เคยยังไม่มีความคิดในเรื่องนี้เนื่องจาก ภูมิภาวะของเคยเองซึ่งยังเล็กอยู่ เคยไม่ทราบว่าสังคมคืออะไร สังคมจะให้อะไรแก่เขาและแม่

เรื่องความประพฤติ เคยมีความประพฤติดี แต่ดื้อและซน มีพฤติกรรมที่ชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้นกับเดยนั้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อเสียชีวิตและแม่นำเดยออกมา เรร่อน ไม่มีที่อยู่ อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของเดยเท่าที่ควร พยายามชวนขายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแต่ก็ทำได้ยากลำบากทำให้เด็กต้องถูกกักตุนอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

มารดาของเคยมีความหวังว่าในอนาคตตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพต้งนี้ และในอนาคตอยากจะให้เดยได้เรียนหนังสือสูง ๆ จากการที่มารดาของเคยคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้เดยหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถิ่นตัวเองออกจากสภาพต้งนี้ แต่โอกาสที่เดยได้รับกลับมีไม่มากและไม่มีหลักประกันเลย

สวัสดิการ

สวัสดิการที่เดยได้เข้าไปใช้บริการ

1. ศูนย์บริการสาธารณะสุข วัดเจ้าอาม
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช

4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์
5. วัดหลวงพ่อบุญน้อย

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาระดับชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐบาลงาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
4. โรงเรียน
5. ทุนการศึกษา

แจ่ง (นามสมมุติ) อายุ 10 ปี

แจ่งและครอบครัวอพยพมาจากอ.บางเลน จ.นครปฐม เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพฯ มหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยายขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาและมารดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย และรับจ้างร้อยดอกมะลิ ตลอดจนการรับจ้างเข็นผัก ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

วิถีการดำเนินชีวิต

แจ่งจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธรายอนอยู่กับแม่และพ่อ ในปัจจุบันบิดาเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำบริเวณรอบสะพานพุทธและปากคลองตลาด ส่วนมารดานั้นรับจ้างร้อยดอกมะลิอยู่ใต้สะพานพุทธ แจ่งจะตื่นนอนเวลาประมาณ 07.30 น. อาบน้ำบริเวณใกล้ ๆ ที่พักโดยพ่อและแม่จะไปตักมาจากบริเวณน้ำพุตรงใกล้ ๆ กับโรงเรียนสวนกุหลาบ แต่ถ้าวันไหนน้ำพุไม่เปิดก็จะตักจากแม่น้ำเจ้าพระยาแทน จะตักมาเตรียมไว้ ตั้งแต่ตอนเย็นจากนั้นจึงจะไปเรียนและจะกลับมาอีกครั้งในเวลาประมาณ 15.30 น. ทำการบ้านและจึงจะได้เที่ยวเล่นกับเพื่อน ๆ แต่ปัจจุบันแจ่งได้ออกจากโรงเรียนแล้วเนื่องจากการที่เป็นเด็กที่มีสมาธิสั้นไม่สนใจการเรียน ทางโรงเรียนให้เหตุผลว่าเด็กยังไม่มีความพร้อมจึงให้ออกก่อน

สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวแฉงจะใช้บริเวณทำน้ำสะอาดพุทธรเป็นจุดตักน้ำและในตอนเย็น ๆ จึงจะไปอาบน้ำการใช้ห้องน้ำจะใช้ห้องน้ำสาธารณะของ ก.ท.ม แต่จะปิดในช่วงกลางวัน ซึ่งจะอาศัยแอบปล่อยตามสุ่มทุมพุ่มไม้ที่ลับหูลับตาคน

การแต่งกาย

แฉงแต่งกายธรรมดาเหมือนเด็กทั่วไปจะสะอาดพอสมควร ใส่กางเกงขาสั้นและเสื้อยืด เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะได้อะมาจากการบริจาค และซื้อหาจากตลาดสะพานพุทธในตอนกลางวัน

การใช้จ่ายเงิน

แฉงจะไม่ได้เงินประจำเป็นรายวันแต่ถ้าอยากกินอะไรก็จะขอแม่เนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจ่ายเงิน รายจ่ายส่วนใหญ่ของแฉงส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับเรื่องขนม และของเล่น

ยาเสพติดและการพนัน

แฉงไม่มีประสบการณ์ในเรื่องยาเสพติดและการพนัน ส่วนบิดาและมารดานั้น มักจะดื่มสุรา ทุกเย็น

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

แฉงจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกี่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตาม สวนสาธารณะ ในขณะที่มีงาน โดยเตยและมารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย
2. เกี่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

แฉงจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า "มึง" และ "กู" ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และพูดกับแม่หรือครูจะแทนตัวเองว่า "หนู" โดยทั่วไปแล้วแฉงยังไม่พูดหยาบคายมากนัก

ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

เด็กในวัยขนาดแฉงสามารถที่จะตอบได้ว่ารู้สึกต่อตนเองอย่างไร รู้สึกว่ารักตัวเอง, รักแม่และพ่อ และมารดามีความหวังต่ออนาคตของแฉง อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ มารดาของแฉงรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องส่งเรียนหนังสือเท่านั้น

ทัศนคติต่อครอบครัว

แจ่มมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับพ่อและรู้สึกมีความสุขปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่าในช่วงอายุนี้เด็กต้องพึ่งพาบิดาและมารดาในหลาย ๆ ด้าน และมีความรักแก่ครอบครัวเป็นอย่างดี

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

แจ่มจะมีเพื่อนอยู่หลายกลุ่ม จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วแจ่มจะอยู่กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม

ทัศนคติต่อสังคม

ในขณะนี้แจ่มมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าจะคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเหลืออย่างไร แต่มารดาของแจ่มจะไม่ค่อยพอใจที่มีคนอื่นมาว่าลูกของตนเป็นเด็กเร่ร่อน จะโกรธและบางครั้งอาจจะด่ากลับ

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

แจ่มมีความคิดว่าโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดี ได้เจอเพื่อน ๆ และคิดว่าครูไม่ค่อยจะดุ แจ่มอยากจะกลับเข้าไปเรียนใหม่เร็ว ๆ และรู้สึกเสียใจที่ต้องออกจากโรงเรียน และรู้สึกโกรธคุณครูที่ให้ออกมา การที่ให้เด็กออกมาจากโรงเรียนโดยอ้างว่าเด็กยังไม่พร้อมนั้น ครู ควรจะพิจารณาให้ถี่ถ้วนเพราะเป็นการทำลายโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของอาหารการกิน แจ่มไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอาหารอะไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง , เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา แงกับอนาคตทางการศึกษายังอีกไกลมากนัก การที่อาศัยอยู่ได้สะพานไม่เป็นผลดีต่อเด็กเนื่องจากมีความลำบากหลายประการ ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐ หรือความเจ็บป่วย หรือการถูกดำเนินจากทางโรงเรียน (ในฐานะทำให้โรงเรียนเสื่อมเสียชื่อเสียง) ประกอบกับการที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ทำให้การศึกษาของแ่งเป็นไปได้ช้า ซึ่งถ้ายังอยู่ในพื้นที่แบบนี้ต่อไปอนาคตทางการศึกษาอาจจะต้องหมดไป

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย แ่งเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของ ผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับ สวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มี แต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น หรือสถานพยาบาลเหล่านั้นตั้งอยู่ไกลจากสถานที่ที่อยู่ ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว แ่งมีพ่อและแม่ที่คอยดูแลและเขาอยู่ แต่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพทำให้การเอาใจใส่เลี้ยงดู ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ก็มีความสุข เนื่องจากเด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับแม่ตลอดเวลา

เรื่องเพื่อน แ่งมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนแต่จะเล่นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน การทะเลาะเบาะแว้งมีบ้าง แต่ไม่ร้ายแรงมากนัก แต่ตอนที่แ่งเริ่มโตขึ้นจะต้องระวังในเรื่องยาเสพติดเนื่องจากมีความอยากรู้อยากเห็นอยากลอง และการถูกล่วงเกินทางเพศ

เรื่องการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำแ่งเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุ่มลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของแ่งเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนขายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกีดกันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้บิดาและมารดาของแ่งควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่แ่งจะดำเนินรอยตามสภาพของตนเองมีสูงมากเนื่องจากความเคยชินกับสภาพที่อยู่ และสังคมที่เด็กคุ้นเคย

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำแ่งเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุ่มลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของแ่งเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนขายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกีดกันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้บิดาและมารดาของแ่งควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่แ่งจะดำเนินรอยตามสภาพของตนเองมีสูงมากเนื่องจากความเคยชินกับสภาพที่อยู่ และสังคมที่เด็กคุ้นเคย

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

แจ้และครอบครัวมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตแจ้
อยากจะทำางานเร็ว ๆ และจะได้ออกไปจากตรงนี้ จากการที่แจ้คาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเอง
หลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่แจ้ได้รับ
กลับมีความเสี่ยงสูง ทำให้เราไม่กล้าที่จะคาดหวังถึงอนาคตในวันข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร

สวัสดิการ

สวัสดิการที่แจ้ได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดมหาธาตุ
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง ไม่ถูกตำรวจหรือเทศกิจรบกวน
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาค้นจบชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
4. อยากให้หมอบริการติดต่อตนเองและพ่อแม่ ดี ๆ เหมือนคนอื่น
5. ทุนการศึกษา

พริก (นามสมมุติ) อายุ 7 ปี

พริกและครอบครัวอพยพมาจาก จ. กาญจนบุรี เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่
ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่า
อยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาโลก เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางย้าย
ขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาและมารดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย และรับจ้างร้อยดอก
มะลิ ตลอดจนการรับจ้างเข็นผัก ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวม
กลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพัก
อาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

วิถีการดำเนินชีวิต

พริกจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพุทธอาศัยนอนอยู่กับแม่และพ่อ ในปัจจุบันบิดาและมารดาได้รับยกย่องทะนุถนอมชีวิตบริเวณรอบสะพานพุทธและปากคลองตลาด แสงจะตื่นนอนเวลาประมาณ 07.30 น. อาบน้ำบริเวณใกล้ ๆ ที่พักโดยพ่อและแม่จะไปตักมาจากบริเวณน้ำพุตรงใกล้ ๆ กับโรงเรียนสวนกุหลาบ แต่ถ้าวันไหนน้ำพุไม่เปิดก็จะตักจากแม่น้ำเจ้าพระยาแทน จะตักมาเตรียมไว้ ตั้งแต่ตอนเย็นจากนั้นจึงจะไปเรียนและจะกลับมาอีกครั้งในเวลาประมาณ 17.00 น. เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาไปรับ พริกจะทำการบ้านจากที่โรงเรียนแล้วและจึงจะได้เที่ยวเล่นกับเพื่อน ๆ

สถานที่อาบน้ำชำระล้างร่างกาย

ครอบครัวพริกจะใช้บริเวณทำน้ำสะพานพุทธเป็นจุดตักน้ำและในตอนเย็น ๆ จึงจะไปอาบน้ำการใช้ห้องน้ำจะใช้ห้องน้ำสาธารณะของ ก.ท.ม. แต่จะปิดในช่วงกลางคืน ซึ่งพริกจะอาบน้ำตามสุขุมพุ่มไม้ที่ลับหลับตาคน

การแต่งกาย

พริกแต่งกายธรรมดาเหมือนเด็กทั่วไปจะสะอาดพอสมควร ใส่กางเกงขาสั้นและเสื้อยืด เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะได้มาจากการบริจาคและบางส่วนซื้อหามาจากตลาดสะพานพุทธในตอนกลางคืน

การใช้จ่ายเงิน

พริกจะได้เงินประจำเป็นรายวันวันละประมาณ 10 บาท เงินส่วนนี้จะต้องเอาไปฝากครูไว้ที่โรงเรียนเพื่อเป็นเงินฝาก แต่ถ้าอยากกินอะไรก็จะขอแม่ เนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เงิน รายจ่ายส่วนใหญ่ของแสงส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับเรื่องขนม และของเล่น

ยาเสพติดและการพนัน

พริกไม่มีประสบการณ์ในเรื่องยาเสพติดและการพนัน ส่วนบิดาและมารดานั้น มักจะดื่มสุรา ทุกเย็น

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

พริกจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกี่ยวกับ พ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการออกไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะในขณะที่มีงาน โดยเตยและมารดาจะออกเก็บขวดน้ำพลาสติก กระป๋อง หรือถ้ามีทุนก็จะรับพลาสติกมาตัดเป็นที่รองนั่งและออกเร่ขาย

2. เกี่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

พริกจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า “มึง” และ “กู” ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่มและคำคำกับเพื่อนจะเป็น “ไอ้เหี้ย” และ “ไอ้สัตว์” และพูดกับแม่หรือครูจะแทนตัวเองว่า “หนู” โดยทั่วไปแล้วพริกยังไม่พูดหยาบคายมากนัก

ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

เด็กในวัยขนาดพริกสามารถที่จะตอบได้ว่ารู้สึกต่อตนเองอย่างไร รู้สึกว่ารักตัวเอง รักแม่และพ่อ และมารดามีความหวังต่ออนาคตของพริก อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ บิดาและมารดาของพริกรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องส่งเรียนหนังสือ

ทัศนคติต่อครอบครัว

พริกมีความคิดว่าตัวเองรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับพ่อและรู้สึกมีความสุขปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่าในช่วงอายุนี้เด็กต้องพึ่งพาบิดาและมารดาในหลาย ๆ ด้าน และมีความรักแก่ครอบครัวเป็นอย่างดี ไม่อยากที่จะจากบิดาและมารดาไปไหนไกล ๆ

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

พริกจะมีเพื่อนอยู่หลายกลุ่ม จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม และที่สนิทกันก็จะเป็นแฉง กินเล่นคลุกคลีด้วยกันมาก่อน ก่อนที่แฉงจะออกจากโรงเรียนก็จะไปโรงเรียนและกลับบ้านมาพร้อมกัน

ทัศนคติต่อสังคม

ในขณะนี้พริกก็มีความรู้สึกอย่างเดียวกับแฉงคือ ใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องมาจากวุฒิภาวะที่ยังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าสังคมคิดอย่างไรกับเขา หรือจะช่วยเหลืออย่างไร แต่มารดาของพริกจะไม่ค่อยพอใจที่มีคนอื่นมาว่าลูกของตนเป็นเด็กเร่ร่อน จะโกรธ มารดาของพริกมีความคิดว่า เขาไม่ไปทำความเดือดร้อนให้ใคร และสถานที่ที่เขาอาศัยก็เป็นของสาธารณะ

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

พริกมีความคิดว่าโรงเรียนเป็นสิ่งที่ได้เจอเพื่อน ๆ และคิดว่าครูไม่ค่อยจะดุ พริกอยากจะเรียนจนจบชั้นประถมเร็ว ๆ และรู้สึกเสียใจที่แรงต้องออกจากโรงเรียน และรู้สึกโกรธคุณครูที่ให้แรงออกมา พริกมีความรู้สึกเกลียดคุณครูที่ให้แรงออกมา ทำให้เขาไม่มีเพื่อนไปโรงเรียน การที่ให้เด็กออกมาจากโรงเรียนโดยอ้างว่าเด็กยังไม่พร้อมนั้น ครู ควรจะพิจารณาให้ถี่ถ้วนเพราะเป็นการทำลายโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของอาหารการกิน พริกก็เหมือนกับคนอื่น ๆ คือไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอาหารอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ใต้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง, เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็กได้

เรื่องการศึกษา การที่เด็กอาศัยอยู่ใต้สะพานไม่เป็นผลดีต่อเด็กเนื่องจากมีความลำบากหลายประการ ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐหรือการถูกทางโรงเรียนดำเนิน (ในฐานะที่ทำให้เสียชื่อโรงเรียน)หรือความเจ็บป่วย ประกอบกับการที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ทำให้การศึกษาของพริกเป็นไปได้ช้า ซึ่งถ้ายังอยู่ในพื้นที่แบบนี้ต่อไปอนาคตทางการศึกษาอาจจะต้องหมดไป

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย พริกเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครอง คือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากที่จะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับสวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มี แต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพูดจากดูถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น,หรือสถานพยาบาลเหล่านั้นตั้งอยู่ไกลจากสถานที่ที่อยู่ ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว พริกมีพ่อและแม่ที่คอยดูแลและเขาอยู่ แต่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพทำให้การเอาใจใส่เลี้ยงดู ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ก็มีความสุขกับครอบครัว แต่ครอบครัวก็มีการทะเลาะกันบ้างในเรื่องค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอ ทำให้พริกบางครั้งอาจจะไม่ค่อยจะมีความสุขเท่าที่ควร

เรื่องเพื่อน พริกมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนแต่จะเล่นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน การทะเลาะเบาะแว้งมีบ้าง แต่ไม่ร้ายแรงมากนัก แต่ตอนที่เริ่มโตขึ้นจะต้องระวังในเรื่องยาเสพติดเนื่องจากมีความอยากรู้อยากเห็นอยากลอง และการถูกล่วงเกินทางเพศ

เรื่องการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคม พริกมีความคิดในเรื่องนี้ไม่มากนักเนื่องจากวุฒิภาวะของพริกเองซึ่งยังเล็กอยู่ พริกไม่ทราบว่ายาคืออะไร สังคมจะให้อะไรแก่เขาและแม่ แต่ถ้าใครมาพูดจากไม่ดีใส่พริก พริกจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบทันที

เรื่องความประพฤติ พริกมีความประพฤติดี แต่ดื้อและซน มีพฤติกรรมที่ชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำพริกเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของพริกเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนชวายเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกดดันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้บิดาและมารดาของพริกควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาหนทางที่ดีกว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อนเพราะไม่อย่างนั้นโอกาสที่พริกจะดำเนินรอยตามสภาพของตนเองมีสูงมากเนื่องจากความเคยชินกับสภาพที่อยู่ และสังคมที่เด็กคุ้นเคยมาตลอดเวลา

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

ครอบครัวของพริกมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ และในอนาคตพริกอยากจะเรียนหนังสือและเป็นครู จะได้ออกไปจากตรงนี้ จากการที่คาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถีบตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่พริกมีอยู่นั้น มีน้อยมาก มีโอกาสเสี่ยงที่จะไม่จบการศึกษามาก

สวัสดิการ

สวัสดิการที่พริกได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดมหาธาตุ
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. อยากมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง
2. อยากจะเข้ารับการศึกษาระดับชั้นสูง ๆ
3. อยากให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
4. ด้านการรักษาพยาบาล
5. ทุนการศึกษา

จ๊ิด (นามสมมุติ) อายุ 10 ปี

จ๊ิดและครอบครัวอพยพมาจาก จ.พิจิตร เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ เงินที่นำติดตัวมาก็หมดลง ต้องออกจากบ้านที่เช่าอยู่และนำพาครอบครัวอพยพออกมาจากบ้านเช่าและเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เนื่องจากว่าไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย ในขั้นต้นจะเป็นการพักผ่อนชั่วคราว ก่อนที่จะหาทางขยับขยาย แต่ปรากฏว่าบิดาและมารดาได้มองเห็นอาชีพเก็บขวดน้ำพลาสติกและกระป๋องขาย และรับจ้างร้อยดอกมะลิ ตลอดจนการรับจ้างเข็นผัก ประกอบกับได้พบกับครอบครัวลักษณะเดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงรวมกลุ่มและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และได้ยึดการเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกเป็นอาชีพสืบมา และพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

วิถีการดำเนินชีวิต

จ๊ิดจะพักอาศัยอยู่บริเวณใต้สะพานพุทธอาศัยนอนอยู่กับแม่และพ่อ ในปัจจุบันบิดาเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำบริเวณรอบสะพานพุทธและปากคลองตลาด โดยใช้รถสามล้อถีบ ส่วนมารดานั้นรับจ้างร้อยดอกมะลิอยู่ใต้สะพานพุทธ จ๊ิดจะตื่นนอนเวลาประมาณ 08.30 น . อาบน้ำบริเวณใกล้ ๆ ที่พักโดยบิดาและมารดาจะไปตักมาจากบริเวณน้ำพุตรงใกล้ ๆ กับโรงเรียนสวนกุหลาบ แต่ถ้าวันไหนน้ำพุไม่เปิดก็จะตักจากแม่น้ำเจ้าพระยาแทน จะตักมาเตรียมไว้ ตั้งแต่ตอนเย็นจากนั้นก็จะกินข้าวและออกไปเก็บเศษกระป๋องและขวดน้ำพลาสติกกับบิดา เริ่มตั้งแต่บริเวณ ปากคลองตลาด ผ่านโรงเรียนราชินี ไปทางท่าเตียน ท่าช้างท่าพระจันทร์ และย้อนกลับมายังบริเวณที่พักตามเดิม ปัจจุบันจ๊ิดได้ออกจากโรงเรียนแล้วเนื่องจากให้เหตุผลว่าเบื่อ อีกทั้งพ่อแม่ไม่สนใจเท่าที่ควร

สถานที่อาบน้ำชำระร่างกาย

ครอบครัวจ๊ิดจะใช้บริเวณทำน้ำสะพานพุทธเป็นจุดตักน้ำและในตอนเย็น ๆ จึงจะไปอาบน้ำการใช้ห้องน้ำจะใช้ห้องน้ำสาธารณะของ ก.ท.ม แต่จะปิดในช่วงกลางคืน ซึ่งจะอาศัยแอบปล่องใกล้ ๆ บริเวณที่พักตามพุ่มไม้ที่ลับหูลับตาคน

การแต่งกาย

จัดแต่งกายธรรมดาเหมือนเด็กทั่วไปจะสะอาดพอสมควร ใส่กางเกงขาสั้นและเสื้อยืด แต่ตอนกลับมาในตอนเย็นก็จะมอมแมมและสกปรก เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะได้มาจากการบริจาค และการซื้อหาด้วยตัวเอง

การใช้จ่ายเงิน

จิตจะได้เงินประจำเป็นรายวันแต่ถ้าอยากจะกินอะไรก็จะขอแม่ หรืออยากได้เสื้อผ้าสวย ๆ ก็ขอที่มารดาเนื่องจากเงินส่วนใหญ่มารดาจะเป็นคนเก็บไว้ รายจ่ายส่วนใหญ่ของจิตส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับเรื่องขนม และของเล่น

ยาเสพติดและการพนัน

จิตเริ่มมีการใช้สารเสพติดประเภท บุหรี่ แต่จะไม่เล่นการพนัน

การท่องเที่ยวและการพักผ่อน

จิตจะได้ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่ 2ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกี่ยวกับ ครู ซึ่งจะเน้นในลักษณะของการออกค่าย ไปทัศนศึกษาที่ต่างจังหวัด
2. เกี่ยวกับเพื่อน ๆ จะเป็นลักษณะการออกท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงกับเพื่อนกลุ่ม

เดียวกัน หรือในบางครั้งก็อาจจะไปเที่ยวไกล ๆ

วัฒนธรรมการใช้ภาษา

จิตจะพูดกับเพื่อน ๆ ด้วยคำว่า “มึง” และ “กู” ซึ่งเป็นคำธรรมดาและสามัญที่ใช้อยู่ในกลุ่ม และพูดกับแม่หรือครูจะแทนตัวเองว่า “ผม” เวลาที่ดำใครก็จะใช้คำว่า “ไอ้เหี้ย” หรือ “ไอ้สัตว์” โดยทั่วไปแล้วจิตยังไม่พูดหยาบคายมากนัก

ทัศนคติ ความรู้สึกของเด็กต่อตนเอง

จิตสามารถที่จะตอบได้ว่ารู้สึกต่อตนเองอย่างไร รู้สึกว่ารักตัวเอง ,รักแม่และแต่เบื้อพ่อที่ชอบด่า ส่วนมารดามีความหวังต่ออนาคตของจิต อยากเรียนหนังสือ สูง ๆ อยากมีอนาคตที่ดี อยากหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้ มารดาของจิตรู้ว่าการที่จะหลุดจากสภาพตรงนี้นั้น ต้องส่งเรียนหนังสือเท่านั้น จิตเองรู้สึกเสียใจเหมือนกันที่ทำให้แม่รู้สึกผิดหวัง

ทัศนคติต่อครอบครัว

จิตมีความคิดว่าตัวเองมีความสุขเมื่อได้อยู่กับมารดาและมีรู้สึกว่ามีความปลอดภัย มีความผูกพันต่อครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะว่ามารดามักจะคอยปกป้องตัวเองจากบิดาอยู่เสมอจิตบอกว่าทำงานได้เงินมาก ๆ จิตจะรับมารดาไปอยู่ด้วย

ทัศนคติต่อกลุ่มเพื่อน

จิตจะมีเพื่อนอยู่หลายกลุ่ม จะเป็นเด็กครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ใกล้เคียงในบริเวณเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วจิตจะอยู่กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ภาษาที่ใช้ก็จะใกล้เคียงกันจะเล่นหัวคลุกคลีกันอยู่ตลอดเวลา จะมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันทั้งขนมและของกิน มีการทะเลาะกัน และก็กลับมาดีกันตามเดิม แต่จะไม่อยู่กับเด็กที่อยู่ในบริเวณหน้าพระบรมรูป รัชกาลที่ 1

ทัศนคติต่อสังคม

ในขณะนี้จิตมีเพียงความรู้สึกที่ว่าใครรักเขา เขาก็จะรักตอบ ใครเกลียดเขาเขาจะเกลียดตอบ เนื่องจากภูมิกว๊านที่เขายังน้อยอยู่ เขายังไม่ทราบว่าจะสังคมคิดอย่างไรกับเขา แต่เขาไม่ชอบสายตาคบๆที่มองมาเวลาเขานั่งอยู่บนรถสามล้อถีบกับพ่อ แต่แม่ของจิตจะไม่ค่อยพอใจที่มีคนอื่นมาว่าลูกของตนเป็นเด็กเร่ร่อน จะโกรธและบางครั้งอาจจะด่ากลับ

ทัศนคติต่อความรู้สึกกับการศึกษาและโรงเรียน

จิตมีความคิดว่าโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดี ได้เจอเพื่อน ๆ จิตอยากจะกลับเข้าไปเรียนใหม่เร็ว ๆ และรู้สึกเสียใจที่ต้องออกจากโรงเรียน และทำให้แม่ผิดหวัง จิตยังอยากที่จะกลับไปเรียนอีกแต่ติดที่พ่อที่ยังอยากให้มาช่วยงานก่อน

ความทุกข์ยากลำบากของเด็ก

ทางกาย

เรื่องของการหารกรกิน จิตไม่มีปัญหาเท่าไร พ่อแม่หาอย่างไรก็กินอย่างนั้นไป แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พ่อแม่หาอาหารอะไรก็ได้มาให้ลูกรับประทาน ไม่คำนึงถึงคุณค่าโภชนาการ สักแต่ว่ากินให้อิ่มท้องไปวัน ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพเจริญเติบโตหรือระดับสติปัญญาของเด็กได้ แต่จิตเริ่มมีทางเลือกคือเวลาออกไปข้างนอกจิตจะหาของกินข้างนอกแทน

ที่อยู่อาศัย ในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น เมื่อครอบครัวอาศัยอยู่ได้สะพานหรือสวนสาธารณะต่าง ๆ เมื่อพ่อแม่อยู่ได้ เด็กก็ต้องอยู่ได้ ครอบครัวเหล่านี้ขอให้ที่คุ้มแดดคุ้มฝน เขาก็พอใจแล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นว่าการที่มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงและปลอดภัยนั้นไม่ถูกสุขลักษณะนั้น จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น โรคผิวหนัง, เหา ฯลฯ จะส่งผลถึงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก

เรื่องการศึกษา จี๊ดกับอนาคตทางการศึกษายังอีกไกลมากนัก การที่อาศัยอยู่ได้สะพานไม่เป็นผลดีต่อเด็กเนื่องจากมีความลำบากหลายประการ ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐ หรือความเจ็บป่วย ประกอบกับการที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ทำให้การศึกษาของจี๊ดเป็นไปได้ช้า ซึ่งถ้ายังอยู่ในพื้นที่แบบนี้ต่อไปอนาคตทางการศึกษาอาจจะต้องหมดไป

เรื่องความเจ็บป่วยทางกาย จี๊ดเมื่อไม่สบายหรือเจ็บป่วยขึ้นมา วิธีการรักษาของผู้ปกครองคือการซื้อยามากินเอง จนกว่าอาการจะทุเลาลง จากการที่ผู้วิจัยสอบถามปรากฏว่าการที่ซื้อยามากินเองนั้นเนื่องจากไม่อยากจะไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีความลำบากหลายประการเช่น การขอรับสวัสดิการทางสังคมที่โรงพยาบาล มี แต่ไม่สามารถที่จะรับบริการได้ หรือรับบริการได้แต่ได้รับการพุดจาถูกจากนักสังคมสงเคราะห์เหล่านั้น หรือสถานพยาบาลเหล่านั้นตั้งอยู่ไกลจากสถานที่ที่อยู่ ผู้วิจัยมองว่าการที่ซื้อยามากินเองเพราะความที่ไม่อยากจะไปเจอสภาพเหล่านั้นแต่การกินยาเองไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ดี อาจจะเกิดผลข้างเคียงจนเป็นอันตรายต่อเด็กได้

ทางใจ

เรื่องครอบครัว จี๊ดมีแม่ที่คอยดูแลและเขาอยู่ แต่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพทำให้การเอาใจใส่เลี้ยงดู ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ก็มีความสุข เนื่องจากเด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับแม่ตลอดเวลาแต่จี๊ดมักจะมีปัญหากับพ่ออยู่เสมอซึ่งถ้าเป็นแบบนี้ต่อไปเด็กอาจจะออกมาใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังก็ได้

เรื่องเพื่อน จี๊ดมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นทั้งเด็กเร่ร่อนแต่จะเล่นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน การทะเลาะเบาะแว้งมีบ้าง แต่ไม่ร้ายแรงมากนัก แต่ตอนที่จี๊ดเริ่มโตขึ้นจะต้องระวังในเรื่องยาเสพติดเนื่องจากมีความอยากรู้อยากเห็นอยากรลอง

เรื่องการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำจี๊ดเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของจี๊ดเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนชวนยเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกดดันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้

เรื่องความประพฤติ จี๊ดมีความประพฤติดี แต่คือและชน มีพฤติกรรมที่ชอบลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อันอาจจะถูกชักนำให้ลองสิ่งเสพติดได้ง่าย ๆ

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในเรื่องความทุกข์ยาก

จากการศึกษาถึงสภาพความทุกข์ยากของเด็กด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดว่าความทุกข์ยากหรือความลำบากที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ การที่พ่อและแม่นำจี๊ดเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จนกระทั่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่ดีและถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ให้ความสนใจกับกับคุณภาพชีวิตของจี๊ดเท่าที่ควร ไม่พยายามชวนชวนยเพื่อตัวเองและบุตรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้เด็กต้องถูกกดดันอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเป็นครอบครัวเร่ร่อน ทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลเท่าที่ควรจะได้

บิดาและมารดาของจิตติควรที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง หาคาทงที่ตักว่านี้เพื่อที่จะหลุดพ้นจากสภาพความเร่ร่อน เพราะไม้อย่างนั้นโอกาสที่จิตติจะดำเนินรอยตามสภาพของตนเองมีสูงมากเนื่องจากความเคยชินกับสภาพที่อยู่ และสังคมที่เด็กคุ้นเคย

ความคาดหวังในอนาคตของเด็ก

จิตติและครอบครัวมีความหวังว่าในอนาคตว่าตัวเองจะหลุดพ้นจากสภาพตรงนี้และในอนาคตจิตติอยากจะทำางเร็ว ๆ และจะได้ออกไปจากตรงนี้ จากการที่จิตติคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นหนทางให้ตัวเองหลุดพ้นไปได้มีชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถัดตัวเองออกจากสภาพตรงนี้ แต่โอกาสที่จิตติได้รับกลับมีความเสี่ยงสูง ทำให้เราไม่กล้าที่จะคาดหวังถึงอนาคตในวันข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไร

สวัสดิการ

สวัสดิการที่จิตติได้เข้าไปใช้บริการ

1. โรงเรียนวัดมหาธาตุ
2. ศูนย์บริการสาธารณะสุข 1 สะพานมอญ
3. โรงพยาบาลศิริราช
4. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์

สวัสดิการที่เด็กต้องการ

1. ต้องการมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลัก อยากให้พ่อแม่มีงานทำ (รัฐหางาน หรือ ฝึกอาชีพให้แก่พ่อแม่)
2. สวัสดิการในด้านการรักษาพยาบาล
3. ทุนการศึกษา
4. โรงเรียนฝึกอาชีพ เพื่อฝึกอาชีพ